

11-D-335

J. STALIN

Stručný životopis

Sestavil

Institut Marxe-Engelse-Lenina v Moskvě

NAKLADATELSTVÍ SVOBODA V PRAZE

Stalin (Džugašvili) Josef Vissarionovič se narodil 21. prosince 1879 v městě Gori v tiflisské gubernii. Jeho otec, Vissarion Ivanovič Džugašvili, gruzínské národnosti, pocházel z rolnické rodiny ve vesnici Didi-Lilo v tiflisské gubernii, byl povoláním obuvník, později dělník Adelchanovovy továrny na obuv v Tiflisu. Matka, Kateřina Georgievna Džugašviliová, pochází z rodiny nevolnického rolníka Geladze ve vesnici Gambareuli.

Na podzim roku 1888 vstoupil Stalin do církevní školy v Gori. Absolvoval ji roku 1894 a téhož roku vstoupil do tiflisského semináře.

V Rusku se začal v těch letech na podkladě rozvoje průmyslového kapitalismu a růstu dělnického hnutí hojně šířit marxismus. Petrohradský »Svaz boje za osvobození dělnické třídy«, založený a vedený Leninem, dal mocný podnět k rozvoji sociálně-demokratického hnutí po celé zemi. Vlny dělnického hnutí zasáhly i Zakavkazsko, kam již pronikl kapitalismus a kde byl silný národnostní a koloniální útisk. Zakavkazsko byla typická kolonie ruského carismu, hospodářsky zaostalá agrární země se silnými ještě zbytky feudálního zřízení, země, obydlená četnými národnostmi, žijícími rozptýleně a promíšeně. V poslední čtvrtině XIX. století se kapitalismus začal v Zakavkazsku rychle rozvíjet, vykořisťovat bezohledně dělníky a rolníky a zaostřovat národnostní a koloniální útisk. Zvláště rychle se rozvíjelo hornictví, těžba

a zpracování nafty, kde hlavní posice uchvátil cizí kapitál. »Ruský kapitalismus — psal Lenin — vtahoval takto Kavkaz do světového oběhu zboží, vyrovnával jeho místní zvláštnosti — zbytek pradávne patriarchální uzavřenosti — vytvářel si trh pro své továrny. Země, která byla na počátku období po reformě řídky obydlena nebo byla obydlena horskými národnostmi, stojícími stranou světového hospodářství a dokonce stranou dějin, se přeměňovala v zemi naftových průmyslníků, obchodníků vínem a velkovýrobců pšenice a tabáku«...* Když vznikly na Kavkaze železnice a první továrny a závody, vznikla i dělnická třída. Mimořádně rychle se rozvíjelo naftové Baku — veliké průmyslové a dělnické středisko na Kavkaze.

Rozvoj průmyslového kapitalismu byl provázen růstem dělnického hnutí. V devadesátých letech vedli v Zakavkazsku revoluční práci ruští marxisté, kteří tam byli vypovězeni. V Zakavkazsku byla zahájena propagace marxismu. Tiflisský seminář byl tehdy místem, odkud se mezi mládeží šířily všemožné osvobozenké ideje, jak narodnicko-nacionalistické, tak i marxisticko-internacionalistické; bylo v něm plno různých tajných kroužků. Jesuitský režim, panující v semináři, budil u Stalina bouřlivý odpor, podporoval a zesiloval jeho revoluční smýšlení. Patnáctiletý Stalin se stává revolucionářem.

»Do revolučního hnutí — pravil Stalin — jsem vstoupil v patnácti letech, když jsem navázal styky s nelegálními skupinami ruských marxistů, kteří žili tehdy v Zakavkazsku. Tyto skupiny měly na mne veliký vliv a jejich působením jsem si oblíbil nelegální marxistickou literaturu.«**

V letech 1896-97 je Stalin v čele marxistických kroužků v semináři. V srpnu 1898 vstupuje do tiflisské organizace sociálně-demokratické dělnické strany Ruska i formálně.

* Lenin, sv. III, ruské vydání, str. 464.

** J. Stalin: »Rozhovor s německým spisovatelem Emilem Ludwigem«, ruské vydání z roku 1938, str. 9.

Stává se členem skupiny »Mesame-dasi«, první gruzínské sociálně-demokratické organizace, která se v letech 1893-1898 do jisté míry zasloužila o rozšíření marxistických ideí. »Mesame-dasi« nebyla politicky jednotná — její většina zastávala stanovisko »legálního marxismu« a přikláněla se k buržoasnímu nacionalismu. Stalin, Kecchoveli a Culukidze tvořili vedoucí jádro revoluční marxistické menšiny »Mesame-dasi«, která se stala zárodkem revoluční sociální demokracie v Gruzínsku.

Stalin se úsilovně a úporně vzdělává. Studuje Marxův »Kapitál«, »Manifest komunistické strany« a jiné Marxovy a Engelsovy spisy, seznamuje se s Leninovými spisy, napsanými proti narodnickému směru, »legálnímu marxismu« a »ekonomismu«. Okruh Stalinových theoretických zájmů je neobyčejně široký — studuje filosofii, politickou ekonomii, dějiny a přírodní vědy, čte klasiky krásné literatury. Stává se vzdělaným marxistou. Už tehdy na něho hluboce zapůsobily Leninovy spisy. »Musím ho stůj co stůj poznat«, prohlásil Stalin po přečtení Tulinova (Leninova) spisu — vzpomíná jeden ze soudruhů, který jej tehdy blízko znal.*

Stalin vede v té době intenzivní propagační činnost v dělnických kroužcích, účastní se nelegálních dělnických schůzí, píše letáky a organizuje stávky. To byla první škola revoluční praktické činnosti, kterou prošel mezi uvědomělými tiflisskými proletáři.

»Vzpomínám si — pravil Stalin — na rok 1898, když mi byl po prvé přidělen kroužek dělníků ze železničních dílen... Zde, mezi těmito soudruhy, jsem tehdy dostal svůj první revoluční křest ohněm... mými prvními učiteli byli tiflišští dělníci.«**

V semináři, kde byly přísně pozorovány »podezřelé« oso-

* Vypravování starých dělníků Zakavkazska o velkém Stalinovi, vzpomínky soudruha P. Kapanadze. Vydala »Molodaja Gvardija«, 1937, ruské vydání, str. 37.

** »Pravda«, čís. 136 z 16. června 1926.

by, se dozívádají o Stalinově nelegální revoluční činnosti. 29. května 1899 je Stalin za propagaci marxismu ze semináře vyloučen. Jistý čas se probíjí hodinami a potom dostává práci v tiflisské fyzikální observatoři jako matematik-pozorovatel, ani na chvíli však neustává v revoluční činnosti.

Už tehdy je Stalin jedním z neenergičtějších a nejvýznačnějších funkcionářů tiflisské sociálně-demokratické organizace. »V období 1898-1900 se vytvořila a ustavila vedoucí ústřední sociálně-demokratická skupina tiflisské organizace... Tiflisská ústřední sociálně-demokratická skupina vykonala ohromnou revolučně propagační a organizační práci při ustavení nelegální sociálně-demokratické stranické organizace.«* Stalin stojí v čele této skupiny. Leninův »Svaz boje za osvobození dělnické třídy« byl vzorem, kterým se ve své činnosti vždycky řídili tiflisští revoluční sociální demokraté. Dělnické hnutí v Tiflisu za vedení revoluční menšiny »Mesame-dasi« (Stalin, Kecchoveli a Culukidze) se přestává tehdy omezovat na pole staré, čistě propagační činnosti, obírající se »vynikajícími jednotlivci« z řad dělníků. Praktické potřeby hnutí kladou do popředí agitaci v masách, prováděnou pomocí letáků k palčivým otázkám, narychlo improvizovanými schůzemi a politickými demonstracemi proti carismu. Proti nové taktice se příkře staví oportunistická většina »Mesame-dasi«, která se přiklání k »ekonomismu«, stranila se revolučních metod a nesouhlasila s »pouličním« politickým bojem proti samovládě. Stalin a revoluční menšina »Mesame-dasi« vedou urputný a nesmiřitelný boj proti oportunistům za provádění nové taktiky, taktiky masové politické agitace. Jsou horlivě podporováni uvědomělými tifliskými dělníky.

O to, že tiflisští sociální demokraté přešli k novým metodám činnosti, se velmi zasloužil Viktor Kurnatovský, vzdělaný marxista, důsledný stoupenec a nejbližší spolupracov-

* L. Beria: »K problému dějin bolševických organizací v Zakavkazsku«, ruské vydání, 1938, str. 20-21.

ník Leninův, rozšiřovatel Leninových idejí v Zakavkazsku. Po svém příjezdu do Tiflisu na podzim roku 1900 navazuje těsné styky se Stalinem a menšinou »Mesame-dasi« a stává se nejbližším přítelem a spolupracovníkem Stalinovým.

Když v prosinci 1900 začala vycházet Leninova »Jiskra«, Stalin plně zaujal její stanovisko. Rázem poznal v Leninovi tvůrce skutečné marxistické strany, vůdce a učitele.

»Když jsem se seznámil s revoluční Leninovou činností koncem devadesátých let a zejména po roku 1901, po vydání »Jiskry« — praví Stalin — dospěl jsem k přesvědčení, že máme v Leninovi člověka neobyčejných kvalit. Lenina jsem tehdy nepokládal za prostého vůdce strany, nýbrž za jejího faktického tvůrce, neboť on jediný chápal vnitřní podstatu a neodkladné potřeby naší strany. Když jsem jej porovnával s ostatními vůdci naší strany, stále jsem vycífoval, že Leninovi spolupracovníci — Plechanov, Martov, Axelrod a jiní — nedosahují Leninovy velikosti, že Lenin v porovnání s nimi není prostě jeden z vůdců, nýbrž vůdce vyššího typu, skalní orel, jenž nezná bázně v boji a směle vede stranu kupředu po neprobádaných cestách ruského revolučního hnutí.«*

Stalin pojal bezmeznou víru v Leninovu revoluční genialitu a dal se Leninovou cestou. Nikdy neopustí tuto cestu a po Leninově smrti směle a jistě pokračuje v jeho díle.

Za vzniknuvší hospodářské krise, pod vlivem dělnického hnutí v Rusku a v důsledku činnosti sociálních demokratů narůstá v Tiflisu v letech 1900—1901 vlna hospodářských stávek, která zasahuje jeden podnik za druhým. V srpnu 1900 vzniká obrovská stávka dělnictva železničních dílen a výtopny. Této stávky se aktivně účastní M. I. Kalinin, vypovězený z Petrohradu na Kavkaz. 22. dubna 1901 je v centru Tiflisu uspořádána májová demonstrace, jejímž organizátorem a vůdcem je Stalin. Tuto demonstraci zhodnotila Leninova »Jiskra« jako událost, mající historický význam pro celý Kavkaz; měla

* J. Stalin: »O Leninovi«, ruské vydání, 1939, str. 19-20.

mimořádně velký vliv na celé pozdější dělnické hnutí na Kavkaze.

Tak byl v těch letech za vedení revoluční menšiny »Mesame-dasi« v čele se Stalinem proveden přechod dělnického hnutí Gruzínska od omezené propagace v kroužcích k masové politické agitaci. Tím bylo uskutečňováno spojení socialismu s dělnickým hnutím i na Kavkaze, jako bylo před několika lety skvěle uskutečňováno petrohradským »Svazem boje«, který vedl Lenin.

Carská vláda, znepokojená vzrůstem revolučního boje zakavkazského proletariátu, zesiluje represivní opatření a chce takto hnutí zastavit. V noci na 22. března 1901 provedla policie prohlídku ve fysikální observatoři, kde bydlel a pracoval Stalin. Prohlídka a zatykač ochranky, o kterém se později dozvěděl, nutí Stalina, aby přešel do ilegality. Od té chvíle vede namáhavý, hrdinný život profesionálního revolucionáře leninského typu a pracuje v ilegalitě v Rusku až do únorové revoluce roku 1917.

Carovi satrapové byli proti narůstajícímu revolučnímu hnutí bezmocni. Od září 1901 začal ze Stalinova a Kecchovlova popudu vycházet časopis »Brdzola« (»Boj«), první nelegální gruzínský sociálně-demokratický časopis, který důsledně uplatňoval ideje Leninovy »Jiskry« a vyhlásil nesmiřitelný boj všem oportunistickým ideám. »Brdzola« byl po »Jiskře« nejlepší marxistický časopis v Rusku. Hojně jsou vydávány i letáky v různých řečích Zakavkazska, obývaného četnými národy. »Skvěle psané proklamace vycházely rusky, gruzínsky a arménsky a byly hojně rozšířeny ve všech čtvrtích Tiflisu« — napsala o činnosti tiflisských sociálních demokratů Leninova »Jiskra«.* Nejbližší spolupracovník Stalinův, Lado Kecchoveli, který s ním stále udržoval styky, zakládá v Baku výbor leninsko-jiskrovského směru a zřizuje nelegální tiskárnu. 11. listopadu 1901 se konala

* »Jiskra«, čís. 25 z 15. září 1902.

konference tiflisské sociálně-demokratické organizace, na které byl zvolen tiflisský výbor sociálně-demokratické dělnické strany Ruska. Členem výboru se stal i Stalin. Ale v Tiflisu zůstává zcela krátce. Koncem listopadu z příkazu tiflisského výboru odjíždí do Batumu, proletářského střediska, které je svou velikostí (po Baku a Tiflisu) na třetím místě na Kavkaze.

V Batumu rozvíjí Stalin rušnou revoluční činnost: navazuje styky s uvědomělými dělníky, ustavuje kroužky, vede sám několik kroužků, organizuje nelegální tiskárnu, píše plamenné letáky, tiskne a rozšiřuje je, vede boj dělnictva v závodech Rotschilda a Mantaševa, organizuje revoluční propagaci na venkově. Ustavuje v Batumu sociálně-demokratickou organizaci, zakládá batumský výbor sociálně-demokratické dělnické strany Ruska a řídí stávky v továrnách. 9. března 1902 zorganizoval známou politickou demonstraci batumského dělnictva, kterou sám řídil a v jejímž čele šel. Stalinovou zásluhou bylo zde docíleno skutečného spojení stávky s politickou demonstrací.

Tak se v tomto období, v rozhodném a nesmiřitelném boji proti oportunistu vytvořila a vyrostla leninsko-jiskrovská organizace v Zakavkazsku. Jejím nejvýznačnějším organizátorem a vůdcem byl Stalin, kterého batumští dělníci již tehdy nazývali učitelem dělnictva. Leninsko-jiskrovská organizace v Zakavkazsku byla budována na pevných základech proletářského internacionalismu, neboť sdružovala ve svých řadách nejuvědomilejší proletáře různých národností, Gruzínce, Armény, Azerbajdžance i Rusy. Lenin později ne jednou dával zakavkazskou stranickou organizaci za vzor proletářského internacionalismu.

Rozmach boje dělnictva v Batumu vážně znepokojil vládu. Policejní špiclové horlivě pátrají po »intelektuálních původcích«. 5. dubna 1902 je Stalin zatčen. Ale i v žaláři (nejdříve v batumském, později — od 19. dubna 1903 — v kutaisském, který byl znám přísným režimem, potom opět

v batumském) nepřerušuje Stalin spojení s revoluční činností. V žaláři se dozvídá od soudruhů, kteří přijeli z II. sjezdu, o velmi vážných diferencích mezi bolševiky a menševiky. Rozhodně se přidává k Leninovi, k bolševikům.

Koncem listopadu 1903 je Stalin vypovězen na tři léta do východní Sibíře, do vesnice Novaja Uda v balaganském újezdu irkutské gubernie. Ve vyhnanství dostává dopis od Lenina.

»Po prvé jsem se seznámil s Leninem roku 1903 — praví Stalin. — Nebyla to ovšem známost osobní, nýbrž na dálku, prostřednictvím korespondence. Vryla se mi však v paměť nezahladitelným dojmem, který nevymizel po celou dobu mé práce ve straně. Byl jsem tehdy na Sibíři ve vyhnanství... Leninův dopis byl poměrně krátký, obsahoval však smělou, nebojácnou kritiku praxe naší strany a pozoruhodně jasný a zhuštěný výklad celého plánu práce strany pro nejbližší období.«*

Ve vyhnanství nezůstal Stalin dlouho. Snažil se co nejrychleji dostat na svobodu, aby přikročil k realizaci Leninova plánu budování bolševické strany. 5. ledna 1904 prchá z vyhnanství. V únoru 1904 je znovu na Kavkaze, nejdříve v Batumu a potom v Tiflisu.

* J. Stalin: »O Leninovi«, str. 19, 20.

V žaláři a ve vyhnanství byl tehdy Stalin téměř dvě léta. Tato léta byla lety dalšího narůstání revolučního rozmachu v zemi. V té době se konal II. sjezd sociálně-demokratické dělnické strany Ruska, který zpečetil vítězství marxismu nad »ekonomismem«. Staří oportunisté poražení stranou — »ekonomisté« — jsou však vystřídáni novými oportunisty, menševiky. Po sjezdu se rozvíjí urputný boj, který vede Lenin a bolševici proti menševikům, proti jejich oportunistickým ideám, proti jejich rozbiječským a desorganisačním akcím. Zahájená rusko-japonská válka a zrání revoluce tento boj ještě více vyhocují. Východisko ze vzniklé stranické krise spatřuje Lenin v svolání III. sjezdu. Boj za jeho svolání se stal ústředním úkolem všech bolševiků.

Věrnou Leninovou oporou v tomto boji na Kavkaze byl Stalin, který vedl zakavkazské bolševiky. Stalinova činnost v tomto období probíhá ve znamení urputného boje proti menševismu. Stalin je členem kavkazského svazového výboru sociálně-demokratické dělnické strany Ruska a řídí jeho činnost. Stalin je neúnavný: systematicky objíždí zakavkazské okresy (Batum, Čiatury, Kutais, Tiflis, Baku a rolnické okresy západního Gruzínska), upevňuje staré a buduje nové stranické organizace; účastní se v četných diskusích ostrých srážek s menševiky a jinými nepřáteli marxismu, hájí energicky bolševické stanovisko a odhaluje politikaření a oportunistus menševiků a smířlivců vůči nim.

»Za řízení soudruha Stalina v prosinci 1904 byla vedena grandiosní stávka dělnictva v Baku, která trvala od 13. do 31. prosince a skončila uzavřením kolektivní smlouvy s naftovými průmyslníky, první kolektivní smlouvy v dějinách dělnického hnutí v Rusku.

Stávkou v Baku začal revoluční rozmach v Zakavkazsku.«*

Stávka v Baku byla »předzvěstí památných lednových a únorových akcí v celém Rusku« (Stalin).

Tato stávka — praví se v stručných dějinách Vsesvazové komunistické strany (bolševiků) — byla prvním úderem hromu, ohlašujícím velikou revoluční bouři.

Stalin houževnatě provádí Leninovy směrnice, rozvíjí a hájí bolševické ideje mezi masami, organisuje boj za svolání III. sjezdu. Mezi Leninem a kavkazským svazovým výborem bylo ustavičně udržováno těsné spojení. Stalin řídil v letech první ruské revoluce veškerý ideově-politický boj kavkazských bolševiků proti menševikům, eserům, nacionalistům a anarchistům. Nejsilnější zbraní bolševiků v tomto boji byla stranická literatura. Téměř všechny bolševické publikace vyšly na Kavkaze za Stalinova organizačního vedení a z jeho popudu. Vydávání nelegálních knih, novin, brožur a proklamací zorganizoval v takovém rozsahu, jak tomu dosud v carském Rusku nebylo.

Pozoruhodně smělým činem kavkazského svazu a význačným příkladem bolševické nelegální techniky byla tajná avlabarská tiskárna, která pracovala v Tiflisu od počátku roku 1904 do dubna roku 1906. Byly v ní vytištěny Leninovy spisy »Revoluční demokratická diktatura proletariátu a rolnictva« a »K venkovské chudině«, Stalinovy brožury »Zběžně o rozporech ve straně«, »Dvě srážky« a jiné, program a organizační řád strany, tucty letáků, z nichž značnou část napsal

* L. Beria: »K problému dějin bolševických organizací v Zakavkazsku«, 1938, str. 55.

Stalin. V této tiskárně byly vydávány časopisy »Boj proletariátu« a »Lístek boje proletariátu«. Knihy, brožury, časopisy a letáky byly tištěny ve třech řečích a vycházely v tisícových nákladech.

Rozhodující úlohu při obraně bolševických názorů na Kavkazu při propagaci a výkladu Leninových ideí měl »Boj proletariátu«, orgán kavkazského svazu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska, redigovaný Stalinem, důstojný nástupce časopisu »Brdzola«. »Boj proletariátu« byl po leninském ústředním orgánu strany »Proletáři« nejlepším a nejvýznamnějším bolševickým časopisem. Téměř v každém čísle byly přetiskovány z »Proletáře« Leninovy články. Mnohé velmi důležité články napsal Stalin. Vystupuje v nich jako nadaný polemik, jako jeden z nejvýznamnějších literárních a theoretických pracovníků strany, jako politický vůdce proletariátu, věrný stoupenec Leninův. Ve svých člancích a brožurách propracovává řadu theoretických a politických otázek. Správně odhaluje ideovou pochybenost protibolševických směrů a frakcí, jejich oportunistus a zrádovství. Potíral nepřátele pádně a účinně. Lenin se s nadšením vyslovoval o »Boji proletariátu«, o jeho marxistické důslednosti a jeho skvělých literárních přednostech.

Stalin, nejlepší a nejdůslednější Leninův žák a spolupracovník, se na Kavkaze velmi zasloužil o ideové potření menševismu a o obranu ideologických, organizačních a taktických zásad marxistické strany. Stalinovy spisy z tohoto období jsou vzorem důsledné obrany názorů leninismu, vyznačují se theoretickou hloubkou a nesmiřitelností k oportunistu.

Ve skvělé brožure »Zběžně o rozporech ve straně« a v článku »Odpověď Sociálnímu demokratu« vystoupil Stalin s rozhodnou obhajobou ideologických základů marxistické strany. Brožura »Zběžně o rozporech ve straně« (napsaná počátkem roku 1905 a vydaná nelegálně v létě roku 1905) patří k vynikajícím výtvorům bolševické ideologie. Přímou navazuje na památný Leninův spis »Co dělat?«, rázně hájí geniální Leni-

novy ideje. V této brožuře provádí Stalin zdrcující kritiku oportunistické teorie živelnosti a zdůvodňuje roli a význam revoluční strany a revoluční teorie pro dělnickou třídu.

»Dělnické hnutí — psal Stalin — se musí spojit se socialismem, praktická činnost musí být těsně spjata s teorií a tím dodat živelnému dělnickému hnutí sociálně-demokratický smysl a ráz... My, sociální demokraté, musíme zabránit živelnému dělnickému hnutí, aby nešlo tradeunionistickou cestou, musíme je uvádět na sociálně-demokratickou dráhu, musíme vnášet socialistické uvědomění do tohoto hnutí a sjednocovat nejuvědomělejší síly dělnické v centralisovanou stranu. Naší povinností je vždy a všude řídit hnutí, energicky bojovat proti všem — nepříteli nebo »příteli« — kdož nám překáží při uskutečnění našeho posvátného cíle.«

Stalinův projev Lenin plně schválil. Když hodnotil Stalinův článek »Odpověď Sociálnímu demokratu«, otištěný v srpnu 1905 v »Boji proletariátu«, zaznamenal v »Proletáři«, ústředním listu strany (čís. 22), »skvělé pojetí otázky o proslulém ,vnesení uvědomění zvenčí'«.

V řadě článků zdůvodňuje Stalin Leninovu linii na II. sjezdu a po něm. V článku »Třída proletářů a strana proletářů« (vyšel 1. ledna 1905 v 8. čísle »Boje proletariátu«), věnovaném prvnímu paragrafu organizačního řádu strany, hájil organizační základy strany, plně stál na půdě Leninova učení o straně, rozváděl a zdůvodňoval Leninovy ideje. Tento článek hájí organizační ideje bojševismu, které Lenin vyložil ve skvělé knize »Krok vpřed, dva kroky vzad«.

»Doposud — psal Stalin — se naše strana podobala pohostinné patriarchální rodině, která je ochotna přijmouti všechny sympatisující. Avšak poté, když se naše strana přeměnila v centralisovanou *organisasi*, zbavila se patriarchálních rysů a plně se podobá *pevnosti*, jejíž brány se otevrou jedině těm, kdož toho jsou hodni. A to má pro nás velký význam. V takové době, kdy se samovláda snaží podlomit třídní sebevědomí proletariátu »trade-unionismem«, nacionalismem, kleri-

kalismem atp., a kdy s druhé strany liberální inteligence se úporně snaží potlačit politickou aktivitu proletariátu a domoci se kurately nad ním, v takové době musíme být krajně ostrážiti a nesmíme zapomínat, že naše strana je *pevnost*, jejíž brány se otevírají jedině těm, kdož toho jsou hodni.«

Článek »Jak chápe sociální demokracie národnostní otázku?« (uveřejněný v 7. čísle »Boje proletariátu« z 1. září 1904) je skvělým komentářem k národnostnímu programu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska. Stalin v něm zdůvodňuje a objasňuje program strany v národnostní otázce, podrobuje zdrcující kritice oportunistickou zásadu rozdělování proletariátu podle národnosti, důsledně hájí internacionalistický typ výstavby proletářských třídních organizací. Vystupuje v něm jako významný theoretik národnostní otázky, jenž mistrně ovládá marxistickou dialektickou metodu. V tomto článku jsou v zárodku obsaženy ideje, které později rozvedl ve spisu »Marxismus a národnostní otázka«.

Stalin od prvopočátků první ruské revoluce rázně hájí a provádí Leninovu strategii a taktiku za revoluce, Leninovu ideu *hegemonie proletariátu* v revoluci, Leninovu ideu přerůstání buržoasně-demokratické revoluce v revoluci socialistickou. V proklamaci tiflisského výboru kavkazského svazu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska o kampani, prováděné tiflisskými liberály pomocí banketů, se pravilo:

»Celým Ruskem musí zaznívat nikoli zbabělé slovo liberálů, nýbrž naše přímé a neohrožené slovo. Tón veškerému revolučnímu hnutí nesmí udávat liberálové, nýbrž my. Musíme požadovat demokratickou republiku se všeobecným hlasovacím právem, musíme bojovat jak proti samovládě, tak i proti buržoasii.«

Kavkazský svazový výbor, který vedl Stalin, neúnavně propagoval usnesení III. sjezdu a mobilisoval dělnictvo a rolnictvo k ozbrojenému povstání. Stalinovy letáky z roku 1905 jsou vzorem, jak mají být propagovány bolševické ideje mezi masami. V člancích »Ozbrojené povstání a naše tak-

tika«, »Reakce se zesiluje« a v jiných člancích podrobuje Stalin menševické vůdce zdrcující kritice, důsledně hájí a propaguje nutnost ozbrojeného povstání.

Ríjnová generální stávká, která ukázala sílu a moc proletářského hnutí, přiměla na smrt polekaného cara, aby vystoupil s manifestem ze 17. října. Tento manifest, v kterém byly lidu slibeny všemožné svobody, byl úskokem k oklamání lidových mas, carskou lstí, svého druhu pokusem o získání oddechu, kterého car potřeboval, aby ukonejšil lehkověrné, aby získal čas, nabral sil a potom udeřil na revoluci. Bolševici objasňovali masám, že manifest ze 17. října je léčka. »Říjnový manifest« vychází v době, kdy Stalin v Tiflisu energicky bojuje za Leninův taktický plán, za bolševická hesla. Téhož dne Stalin na dělnické veřejné schůzi prohlásil:

»Co potřebujeme, abychom opravdu zvítězili? K tomu potřebujeme tři věci: předně zbraní, za druhé zbraní, za třetí ještě jednou zbraní.«*

Stalin hájil myšlenku, že k vítězství revoluce je nezbytně třeba ozbrojeného povstání všeho lidu, a v svolání tiflisského výboru kavkazského svazu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska, které sám napsal, v listopadu 1905 pravil:

»Nebývalá generální politická stávká, která se nyní rozpoutala a která svou grandiosností nemá sobě rovné nejen v dějinách Ruska, nýbrž i celého světa, může snad skončit dnes, aniž vyústí v povstání všeho lidu, ale jedině proto, aby zítra znovu a s ještě větší silou otřásla zemí a vyústila v grandiosní ozbrojené povstání, které musí rozřešit odvěký zápas mezi ruským lidem a carskou samovládou a roztržít lebku tomuto odpornému netvoru... Ozbrojené povstání všeho lidu je onen veliký úkol, který nyní stojí před proletariátem Ruska a kategoricky vyžaduje svého rozřešení!«

V té době vyvíjel Stalin ohromnou revoluční činnost

* Stručné dějiny Všesvazové komunistické strany (bolševiků), české vydání, str. 77.

v Zakavkazsku. Za Stalinova vedení se usnáší IV. bolševická konference kavkazského svazu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska (v listopadu 1905), že je nutno zesílit boj za přípravu a provedení ozbrojeného povstání, za bojkot carské dumy a za rozšiřování a upevnění revolučních organizací dělnictva a rolnictva — sovětu dělnických zástupců, stávkových výborů a revolučních rolnických výborů. Stalin demaskoval a potíral menševiky jako odpůrce revoluce a ozbrojeného povstání. Houževnatě připravoval dělnictvo k rozhodnému boji proti samovládě. V celém Zakavkazsku se rozšířil plamen revolučního požáru. Už III. sjezd strany v resoluci »O událostech na Kavkaze«, kterou navrhl Lenin, zvláště vyzdvihl činnost bolševických organizací v Zakavkazsku jako »nejprůbojnějších organizací naší strany« a vyzval celou stranu, aby je všemožně podporovala.

V prosinci 1905 odjíždí Stalin jako delegát zakavkazských bolševiků na první všeruskou bolševickou konferenci do Tammerforsu (ve Finsku). Na tammerforské konferenci došlo k prvnímu setkání Lenina se Stalinem. Na této konferenci byl soudruh Stalin zvolen do politické komise, jejímž úkolem bylo zredigovat resoluci konference a v níž pracoval spolu s Leninem jako jeden z význačných vůdců strany.

Po porážce prosincového povstání nastal obrat k poněhlému odlivu revoluce. Ve straně jsou konány přípravy k IV. sjezdu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska. Boj mezi bolševiky a menševiky vzplanul s novou silou. Na scéně se objevují anarcho-syndikalistické živly. Dělalí povyk zejména v Tiflisu. Stalin hraje vedoucí roli v boji proti všem protiproletářským směrům v Zakavkazsku.

Stalin se aktivně účastní IV. sjezdu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska (Štokholm, v dubnu 1906), na kterém společně a bok po boku s Leninem hájil proti menševikům bolševickou linii za revoluce. Když odpovídal menševikům, prohlásil přímo:

»Buď hegemonie proletariátu, nebo hegemonie demokra-

tické buržoasie — o to jde ve straně, v tom jsou naše difference.«

Brzy po sjezdu napsal Stalin brožuru »Nynější situace a slučovací sjezd dělnické strany«, v které rozebral poučení z prosincového ozbrojeného povstání, zdůvodnil bolševickou linii za revoluce a zhodnotil výsledky IV. sjezdu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska.

Po sjezdu se ocitá opět v Zakavkazsku. Vede nesmiřitelný boj proti menševismu a jiným protiproletářským směrům. Řídí legální bolševické časopisy, které vycházely v gruzínské řeči v Tiflisu: »Achali cchovreba« (»Nový život«), »Achali drojeba« (»Nová doba«), »Čveni cchovreba« (»Náš život«), »Dro« (»Čas«).

Do téže doby spadá serie skvělých Stalinových článků »Anarchismus nebo socialismus«, které napsal v souvislosti s aktivisací anarchistů-kropotkinovců v Zakavkazsku. V době, kdy klesla revoluční vlna a začala reakce, dostala se na denní pořad jako bezprostřední stranický úkol obrana theoretických základů bolševismu. V těchto dnech píše Lenin svůj geniální spis »Materialismus a empiriokriticismus«. Theoretické základy marxismu hájí i Stalin. Obhajuje a vykládá v člancích theoretické základy marxistické strany — dialektický a historický materialismus. Tyto jeho články vyšly v letech 1906—1907 v bolševických časopisech v Zakavkazsku. Je v nich srozumitelně a populárně objasňováno, co je materialismus a dialektika, co je historický materialismus. Neobyčejně hluboce jsou tu projednány a řešeny podstatné otázky marxisticko-leninské teorie, nevyhnutelnost a nezbytnost vytvoření bojeschopné proletářské strany, strany nového typu, odlišné od starých, reformistických stran II. Internacionály, jsou vykládány základy strategie a taktiky strany. Tyto Stalinovy články rozmnožují ideové bohatství naší strany jako významný přínos k teorii marxismu-leninismu. Jsou vzorem hlubokého osvětlení otázek teorie marxismu-

leninismu v nerozlučné souvislosti s naléhavými úkoly revolučního boje proletariátu.

V dubnu až květnu 1907 se konal V. (londýnský) sjezd sociálně-demokratické dělnické strany Ruska, který utvrdil vítězství bolševiků nad menševiky. Stalin se ho aktivně účastní. Po svém návratu ze sjezdu uveřejňuje zprávu o jeho průběhu: »Záznamy delegátovy«, ve kterých zhodnotil usnesení a výsledky sjezdu, obhájil bolševické ideové a taktické posice, pranýřoval liberálně-buržoasní linii menševiků za revoluce a jejich likvidátorství vzhledem ke straně a ukázal třídní povahu menševismu jako maloburžoasního politického směru.

První ruská revoluce skončila porážkou. Od konce první revoluce až do začátku druhé uplynulo 10 let, během kterých bolševici hrdinně a obětavě, houževnatě a neúnavně organizovali masy, vychovávali je v revolučním duchu, řídili jejich boj a připravovali budoucí vítězství revoluce.

Pro Lenina a Stalina to byla léta nesmiřitelného boje za zachování a upevnění nelegální revoluční strany, za provedení bolševické linie v nové situaci, léta napjatého úsilí o zorganizování a výchovu dělnických mas, léta mimořádně úporného boje s carskou policií. Carismus vycítoval, že má, pokud jde o Stalina, co činit s velmi významným revolučním pracovníkem a všemožně se snažil Stalinovi revoluční práci znemožnit. Zatčení se střídala s žalářem a vyhnanstvím. Od roku 1902 do roku 1913 byl Stalin osmkrát zatčen, ve vyhnanství byl sedmkrát, šestkrát z vyhnanství uprchl. Sotva jej carští pochopové dopravili na nové místo vyhnanství a už znovu uniká a znovu na »svobodě« burcuje revoluční energii mas. Jedině z posledního vyhnanství byl Stalin osvobozen únorovou revolucí roku 1917.

Roku 1907 začíná bakinské období Stalinovy revoluční činnosti. Když se vrátil z V. (londýnského) sjezdu sociálně-demokratické dělnické strany Ruska, opouští Tiflis a na pokyn strany se usazuje v Baku, nejvýznamnějším průmyslovém obvodu Zakavkazska a jednom z nejdůležitějších středisek dělnického hnutí v Rusku. Zde vyvíjí horlivou činnost,

aby semknul bakinskou organizaci na podkladě Leninových hesel, aby shromáždil dělnické masy pod praporem bolševismu. Stalin organizuje boj, aby vytlačil menševiky z dělnických čtvrtí Baku (Balachany, Bibi-Ejbat, Černý gorod, Bílý gorod). Rediguje bolševické nelegální i legální orgány («Bakinský proletář», »Gudok«, »Bakinský dělník«). Řídí boj dělnictva v Baku. Vede velikou kampaň v souvislosti s poradou dělníků a naftových průmyslníků při uzavírání kolektivní smlouvy tak dovedně, že jeho vedení je skvělý vzor, jak je třeba provádět pružnou leninskou linii spojování práce nelegální s legální. V této kampani docílil vítězství bolševiků, neboť mistrně uplatnil leninskou taktiku, mobilisující dělnické masy do politického boje proti carské monarchii. V temných dobách stolypinské reakce skýtá proletářské Baku nevídanou podívanou; rozpoutává se proletářský boj, po celém Rusku se rozléhá hlas Stalinem založených legálních bolševických časopisů. »Poslední mohykáni masové politické stávkyl!«* — tak charakterisuje Lenin hrdinný boj bakinského dělnictva roku 1908.

Stalin sdružuje kolem sebe pevné jádro osvědčených bolševiků leninistů — Ordžonikidze, Vorosilova, Džaparidze, Šaumjana, Spandarjana a j. Dociluje nakonec úplného vítězství bolševismu v bakinské organizaci. Baku se přeměňuje v tvrz bolševismu. Za Stalinova řízení vede proletariát Baku hrdinný boj a jde v prvních řadách revolučního hnutí v celém Rusku.

Bakinské období má veliký význam pro Stalinovu životní dráhu a jeho činnost. Stalin o tomto období praví:

»Dvě léta revoluční činnosti mezi dělnictvem naftových polí mne zocelila jako bojovníka a jednoho z vedoucích pracovníků, jenž nabyl praktických zkušeností. Jednak při stycích s takovými uvědomělými dělníky v Baku jako Vackem, Saratovcem a jinými, a jednak v bouřlivých chvílích nej-

* *Lenin*, sv. XV, str. 33.

příkřejších konfliktů mezi dělníky a naftovými průmyslníky jsem po prvé poznal, co znamená vésti velké masy dělnictva. Tam, v Baku, jsem tak dostal svůj druhý revoluční křest ohněm.«*

25. března 1908 je Stalin zatčen a po téměř osmiměsíčním žalářování vypovězen na dvě léta do vologodské gubernie, do Solvyčegodska. Již 24. června 1909 prchá a vrací se do Baku na nelegální práci. Plně podporuje Leninovo stanovisko a rozhodně vystupuje proti likvidátorům a odzovistům. V ústředním stranickém tisku vycházejí Stalinovy památné »Dopisy z Kavkazu«. Obsahují zdrcující kritiku likvidátorů; na příkladu tiflisských menševiků je pranýřováno renegátství likvidátorů v programových a taktických otázkách. V článkách je ostře odsouzeno zrádcovské počínání těch, kdož pomáhali trockismu, a jsou zdůrazněny naléhavé úkoly, které byly později provedeny pražskou konferencí strany: svolání říšské konference strany, vydávání legálního časopisu strany a ustavení nelegálního akčního stranického ústředí pro práci v Rusku.

23. března 1910 jest Stalin v Baku znovu zatčen a po půlročním žalářování poslán zpět do vyhnanství do Solvyčegodska. Ve vyhnanství navazuje spojení s Leninem, píše mu koncem roku 1910 dopis, ve kterém plně schvaluje Leninovu taktiku straně věrného bloku zastánců zachování a upevnění nelegální proletářské strany, ostře tepe »zatuchlou bezzásadovost« zrádce Trockého a razí plán organizace stranické práce v Rusku.

Koncem léta 1911 prchl soudruh Stalin po třetí z vyhnanství a přijel do Petrohradu. Tam organizuje a řídí boj proti likvidátorům-menševikům a trockistům, stmeluje a upevňuje bolševické organizace v Petrohradě. 9. září 1911 byl v Petrohradě zatčen a vypovězen do vologodské gubernie, odkud se mu podařilo uprchnout v únoru 1912.

* »Pravda«, čís. 136 ze 16. června 1926.

V lednu 1912 dochází k mimořádně významné události v životě strany. Pražská konference sociálně-demokratické dělnické strany Ruska vyhnala ze strany menševiky a tím položila základ strany nového typu, strany leninismu, strany bolševické.

Bolševici připravovali takovou stranu, stranu nového typu, už od dob staré »Jiskry«. Připravovali ji úporně, houževnatě, přes všechny překážky. Celé dějiny boje proti »ekonomistům«, menševikům, trockistům, odzovistům a idealistům všech odstínů až po empiriokritiky byly dějinami přípravy právě takové strany. Hlavní a rozhodující roli sehrála při tom Leninova díla jako »Co dělat?«, »Krok vpřed, dva kroky vzad«, »Dvě taktiky sociální demokracie v demokratické revoluci«, »Materialismus a empiriokriticismus«. *Stalin byl věrným Leninovým spolupracovníkem v tomto boji proti četným nepřátelům, věrnou oporou v boji za vytvoření revoluční marxistické strany, strany bolševické.*

IV

Pražská konference předpověděla ve svých usneseních, že v nedaleké budoucnosti nezbytně dojde k revolučnímu rozmachu, a učinila všechna opatření, aby strana byla na tento rozmach dokonale připravena. Konference zvolila bolševický ústřední výbor, ustavila akční ústředí k řízení revoluční práce v Rusku (ruské byro ústředního výboru), usnesla se na vydávání »Pravdy«. Konference volí nepřítomného Stalina, který již od roku 1910 byl důvěrníkem ústředního výboru, za člena ústředního výboru strany. Na Leninův návrh je Stalin postaven v čelo ruského byra ústředního výboru. Avšak Stalin dlel ve vyhnanství a bylo třeba zařídit jeho útěk. Podle Leninova pokynu přijíždí k Stalinovi do Vologdy Sergo Ordžonikidze a informuje ho o usneseních pražské konference. A 29. února r. 1912 Stalin znovu prchá z vyhnanství. Za krátkou dobu pobytu na »svobodě« rozvíjí energickou činnost: objíždí z příkazu ústředního výboru nejdůležitější kraje v Rusku, koná přípravy k nastávající májové demonstraci, píše známý májový leták ústředního výboru a za stávek, pořádaných v souvislosti s událostmi na řece Leně, rediguje v Petrohradě bolševický týdeník »Zvězdu«.

Mocnou zbraní v rukou bolševické strany při upevňování jejích organizací a získávání vlivu mezi masami byl populární bolševický deník »Pravda«, vycházející v Petrohradě. Byl založen podle Leninova pokynu a ze Stalinova popudu. Za Stalinova vedení bylo připraveno první číslo »Pravdy« a

určen její směr. »Pravda« vznikla v době, kdy začínal nový rozmach revolučního hnutí. První číslo vyšlo 22. dubna (5. května podle nového kalendáře) 1912. Pro dělníky byl to opravdový svátek. Na počest vyjití »Pravdy« bylo usneseno prohlásit 5. květen za den dělnického tisku.

»„Pravda“ roku 1912, tož položení základu pro vítězství bolševismu roku 1917« — napsal soudruh Stalin v den X. výročí »Pravdy«.*

22. dubna 1912 byl Stalin zatčen v Petrohradě na ulici a po několikaměsíčním žalářování vypovězen tentokrátě dále, do narymského kraje na 3 léta. Avšak už 1. září 1912 znovu prchá z vyhnanství do Petrohradu. Zde rediguje bolševické časopisy »Zvězdu« a »Pravdu« a řídí činnost bolševiků ve volební kampani do IV. Státní dumy. Stopován policií, vystupuje s velkým rizikem na několika narychlo improvizovaných schůzích v továrnách. Avšak dělnické organizace a sami dělníci střeží Stalina a chrání jej před policií.

Velikou úlohu sehrál v této kampani, skončivší vítězstvím strany, Stalinem napsaný »mandát«, který dalo petrohradské dělnictvo svému poslanci. Tento »mandát« Lenin vysoce ocenil. Když jej posílal do tiskárny, napsal: »Bezpodmínečně *v r a t t e !* Nezamažte! *V e l m i d ů l e ž i t é*, aby tento dokument zůstal zachován.« V dopisu redakci »Pravdy« Lenin připomínal: »Uveřejněte tento mandát petrohradskému poslanci bezpodmínečně na význačném místě velikým písmem.«** Stalinem vypracovaný »mandát« připomínal dělnictvu nevyřešené úkoly roku 1905 a vyzýval je k revolučnímu boji, k boji na dvě fronty — jak proti carské vládě, tak i proti liberální buržoasii, usilující o kompromis s carismem. Po volbách se věnuje Stalin řízení bolševické části poslancecké frakce v dumě. Společně se Stalinem pracuje v Petrohradě Molotov, který se aktivně účastnil redigování »Pravdy«, řízení volební

* »Pravda«, čís. 98 z 5. května 1922.

** Lenin, sv. XXIX, str. 78.

kampaně a poslancecké frakce v dumě. V tomto období je navázáno mezi Leninem a Stalinem ještě užší spojení. V dopisech Lenin plně schvaluje Stalinovu činnost, jeho projevy a články. Stalin dvakrát odjíždí do Krakova k Leninovi: v listopadu a koncem prosince 1912 na poradu ústředního výboru s funkcionáři strany.

V cizině píše Stalin dílo »Marxismus a národnostní otázka«, které Lenin neobyčejně vysoce hodnotil. Lenin o této práci soudruha Stalina napsal: »V theoretické marxistické literatuře... byly základy národnostního programu sociálních demokratů v poslední době již objasněny (především tu vyniká článek Stalinův).«* Spis soudruha Stalina »Marxismus a národnostní otázka« byl jedním z nejvýznamnějších projevů bolševismu o národnostní otázce na mezinárodním fóru před válkou. *Byla to programová deklarace bolševismu o národnostní otázce.* Jasně a pádně byly v ní postaveny proti sobě dvě metody, dva programy a dva světové názory v národnostní otázce — metoda, program a světový názor II. Internacionály a leninismu. Stalin společně s Leninem úplně vyvrátil oportunistické názory a dogmata II. Internacionály v národnostní otázce. Lenin a Stalin vypracovali marxistický program v národnostní otázce. V své práci podal Stalin marxistickou teorii národa, zformuloval základy bolševického způsobu řešení národnostní otázky (požadavek zkoumat národnostní otázku jako část všeobecné otázky proletářské revoluce a v nerozlučné spojitosti s celou mezinárodní situací epochy imperialismu) a zdůvodnil bolševickou zásadu mezinárodního sjednocení dělnictva.

23. února 1913 byl Stalin zatčen na koncertu, který uspořádal petrohradský výbor bolševické strany v sálu Kalašnikovské bursy. Tentokrátě vypovídá carská vláda Stalina do dalekého turuchanského kraje na 4 léta. Stalin nejdříve žije na stanici Kostino a pak počátkem roku 1914 jej carští čet-

* Lenin, sv. XVII, str. 116.

níci, bojíce se, že jim opět uprchne, dopravují ještě severněji do stanice Kurejky, přímo k polárnímu kruhu. Zde tráví léta 1914, 1915 a 1916. To bylo nejtěžší politické vyhnanství, jaké vůbec mohlo existovat v zapadlé sibiřské dálnavě.

V létě roku 1914 vzplanula první imperialistická válka. Strany II. Internacionály hanebně zradily proletariát, přešly na stranu imperialistické buržoasie. Jedině Lenin, jedině bolševici zůstali věrni bojovému praporu internacionalismu, jedině bolševická strana hned a bez váhání vztyčila prapor rozhodného boje proti imperialistické válce. Stalin, odříznutý od celého světa, odloučený od Lenina a stranických ústředí, zaujímá leninské internacionalistické stanovisko v otázkách války, míru a revoluce. Píše Leninovi dopis (1915), vystupuje na schůzi vypovězených bolševiků ve vesnici Monastyrskoje (1915), kde pranýřuje zbabělé a zrádcovské počínání Kameněva před soudem za procesu proti pěti bolševickým poslancům IV. Státní dумы. Vítá (1916) spolu se skupinou vypovězených bolševiků legální bolševický časopis »Otázky pojištění«, a připomíná, že úkolem časopisu je, »všemožně se vynasnažit a postarat, aby dělnická třída naší země byla pojištěna i ideově proti hluboce demoralisující, protiproletářské agitaci pánů Potresovů, Levických a Plechanovů, od základu odporující zásadám internacionalnosti«.

V prosinci roku 1916 je Stalin postrkem poslán do Krasnojarska a potom do města Ačinska. Tam jej zastihuje zpráva o únorové revoluci. Stalin brzo odjíždí z Ačinska a z cesty posílá Leninovi do Švýcarska pozdravný telegram.

12. (25.) března 1917 se ocitá Stalin, když byl neohroženě přestál všechny strasti turuchanského vyhnanství, znovu v Petrohradě, v revolučním hlavním městě Ruska. Téhož dne pověřuje ústřední výbor strany Stalina vedením listu »Pravda«.

Bolševická strana právě vystoupila z ilegality. Mnozí z nejvýznačnějších a nejaktivnějších členů strany se vraceli z dalekého vyhnanství a žalářů. Lenin dlel v emigraci.

Buržoasní Prozatímní vláda zabraňovala jeho příjezdu všemi prostředky. V tomto období, ukládajícím takovou odpovědnost, Stalin stmeluje stranu k boji za přeměnu buržoasně-demokratické revoluce v revoluci socialistickou. Řídí činnost ústředního výboru a petrohradského výboru bolševické strany. V Stalinových článcích se dostává bolševikům zásadních pokynů, obsahujících směrnice pro jejich práci. V prvním článku »O sovětech dělnických a vojenských zástupců« napsal o hlavním úkolu strany:

»Je třeba upevnit tyto sověty, postarat se, aby byly všude ustaveny, spojit je navzájem pod vedením ústředního sovětu dělnických a vojenských zástupců jako orgánu revoluční moci lidu.*

Stalin objasnil, že povaha imperialistické války se nezměnila přechodem moci do rukou Prozatímní vlády, že válka roku 1914-1917 zůstává i za buržoasní Prozatímní vlády válkou lupičskou, nespravedlivou.

Stalin, Molotov a jiní společně s většinou strany hájili politiku nedůvěry imperialistické Prozatímní vládě, vystupovali proti menševicko-eserovskému sociálšovinismu a proti zpola menševickému stanovisku podmíněné podpory Prozatímní vlády, které zastával Kameněv a jiní oportunisté.

* Lenin—Stalin: »Vybrané spisy z roku 1917«, 1937, ruské vydání str. 11.

Po dlouhém vyhnanství se 3. (16.) dubna 1917 vrátil do Ruska Lenin. Zpráva o příjezdu oblíbeného vůdce revoluce byla přijata uvědomělými petrohradskými dělníky s nadšením. Naproti Leninovi, na stanici Běloostrov, odejel soudruh Stalin s delegací dělníků. Uvítání Lenina na Finském nádraží v Petrohradě se přeměnilo v mohutnou revoluční demonstraci. Druhého dne po příjezdu přednesl Lenin své proslulé dubnové these, kterými se dostalo straně geniálního plánu co dělat, aby bylo dosaženo přechodu od buržoasně-demokratické revoluce k revoluci socialistické. Leninovy these daly straně novou orientaci za nových podmínek boje po svržení carismu. 24. dubna 1917 byla zahájena VII. (dubnová) konference bolševické strany a základem jejího jednání se staly Leninovy these. Dubnová konference zaměřila stranu na boj za převedení buržoasně-demokratické revoluce v revoluci socialistickou.

Na konferenci zastával Stalin Leninovu linii a rozhodně odmítl skryté obránce kapitalismu, Kameněva a Rykova. Přednesl na konferenci referát o národnostní otázce. Rozvíjeje důslednou marxisticko-leninskou linii v národnostní otázce, zdůvodnil bolševickou národnostní politiku, obhajoval právo národů na sebeurčení až do oddělení a utvoření samostatných států. Leninsko-stalinská politika v národnostní otázce zajistila straně podporu utlačených národností za Veliké Říjnové socialistické revoluce.

V květnu roku 1917, po konferenci, je ustaveno politbyro ústředního výboru, do kterého je zvolen Stalin. Od té doby až dodnes je Stalin neustále volen za jeho člena.

Strana na podkladě usnesení dubnové konference vyvíjí obrovské úsilí, aby získala masy, aby je vychovala a zorganizovala pro boj.

V tomto komplikovaném období revoluce, kdy události se překotně vyvíjely a vyžadovaly od strany dovedné a pružné taktiky, řídí Lenin ruku v ruce se Stalinem boj mas.

»Vzpomínám si na rok 1917 — pravil Stalin — kdy jsem z vůle strany, po potloukání se v žalářích a vyhnanství byl poslán do Leningradu. Tam, mezi ruskými dělníky, v bezprostřední blízkosti velikého učitele proletářů všech zemí, soudruha Lenina, v seči velikých bitev mezi proletariátem a buržoasií, v situaci imperialistické války, jsem se po prvé naučil chápat, co znamená být jedním z vůdců veliké strany dělnické třídy. Tam, v kruhu ruských dělníků — osvoboditelů utlačovaných národů a průkopníků proletářského boje všech zemí a národů — jsem dostal svůj třetí revoluční křest ohněm. Tam, v Rusku, za Leninova vedení jsem se stal jedním z mistrů revoluce.«*

Stalin zaujímá vůdčí postavení ve veškeré praktické činnosti strany. Jako člen ústředního výboru se bezprostředně účastní práce petrohradského výboru strany a hraje v něm vůdčí roli, rediguje »Pravdu«, píše články do časopisů »Pravda« a »Soldatskaja Pravda«, řídí činnost bolševiků při obecních volbách v Petrohradě. Spolu s Leninem se účastní jednání všeruské konference vejenských organizací strany a přednáší tam referát. Spolu s Leninem organizuje památnou demonstraci 18. června, která byla provedena ve znamení hesel bolševické strany, píše jménem ústředního výboru provolání k petrohradským dělníkům a revolučním vojákům.

Po červencových dnech roku 1917, kdy Lenin, štvaný a

* »Pravda«, čís. 136 ze 16. června 1926.

pronásledovaný kontrarevoluční Prozatímní vládou, byl v ilegaltě, Stalin bezprostředně řídil ústřední výbor a ústřední orgán strany, který tehdy vycházel pod různými názvy (»Dělník a voják«, »Proletář«, »Dělník«, »Dělnická cesta«). Stalin zachránil pro stranu, pro náš lid a pro veškeré lidstvo drahocenný Leninův život, když se rozhodně vyslovil proti tomu, aby se Lenin dostavil před soud kontrarevolucionářů, když se vzepřel návrhu zrádců Kameněva, Rykova a Trockého, aby Lenin byl vydán soudu kontrarevoluční Prozatímní vlády.

Násilné potlačení červencové demonstrace způsobilo přelom ve vývoji revoluce. Lenin vypracovává novou taktiku strany za nových podmínek boje. Spolu se Sverdlovem řídil Stalin jednání nelegálně konaného VI. sjezdu strany (v srpnu 1917). Na sjezdu přednesl referáty: politickou zprávu ústředního výboru a referát o politické situaci. V těchto referátech přesně zformuloval úkoly a taktiku strany v boji za socialistickou revoluci. Postavil se proti trockistům, kteří pokládali vítězství socialismu v Rusku za nemožné. Sjezd se semkl kolem Stalina, který hájil Leninovo učení o možnosti vítězství socialismu v naší zemi. Za Stalinova vedení a podle Leninových směrnic se VI. sjezd strany stal sjezdem přípravy k povstání. Sjezd zaměřil stranu na ozbrojené povstání, na dobytí diktatury proletariátu.

V srpnu 1917 vzplanulo povstání generála Kornilova, jenž chtěl obnovit v Rusku carismus. Bolševici zmobilisovali lidové masy do boje proti generálskému dobrodružství. Potlačení kornilovského povstání bylo zahájeno nové období v dějinách revoluce: období organizace útoku.

Lenin a Stalin neohroženě a jistě, pevně a rozvážně vedli stranu a dělnickou třídu k socialistické revoluci, k ozbrojenému povstání. Lenin a Stalin jsou inspirátory a organizátory vítězství Veliké Říjnové socialistické revoluce. Stalin je nejbližší spolupracovník Leninův. Bezprostředně řídí všechny přípravy k povstání. Jeho články, dávající směrnice, jsou přetiskovány oblastními bolševickými časopisy. Stalin zve k sobě

zástupce okresních a oblastních organizací, dává jim instrukce a nastiňuje operační úkoly pro jednotlivé okresy. 16. (29.) října zvolil ústřední výbor stranické ústředí pro řízení povstání v čele se soudruhem Stalinem. Stranické ústředí bylo složkou sovětského ústředí — vojensko-revolučního výboru — a stalo se jeho duší a mozkiem. Za Stalinova vedení je vypracován plán povstání a stanovena jeho lhůta. Časně ráno 24. října nařídil Kerenský, aby ústřední list strany »Dělnická cesta« byl zastaven a poslal obrněná auta k místnostem redakce a tiskárny. Avšak na pokyn soudruha Stalina v 10 hodin dopoledne vytlačili rudí gardisté a revoluční vojáci obrněná auta a postavili u tiskárny a redakce listu zesílené stráž. V 11 hodin dopoledne vyšla »Dělnická cesta« s úvodníkem »Čeho potřebujeme?« napsaným Stalinem, ve kterém masy byly vyzývány, aby svrhly buržoasní Prozatímní vládu. Současně na pokyn stranického ústředí byly k Smolnému rychle staženy oddíly revolučních vojsk a rudých gardistů. Povstání začalo a zvítězilo za jeden den. Večer 25. října byl zahájen II. sjezd sovětů, který předal veškerou moc sovětům.

Stalin byl pojat do první Rady lidových komisařů, která v čele s Leninem byla po vítězství Říjnové revoluce zvolena na II. Všeruském sjezdu sovětů.

Veliká Říjnová socialistická revoluce od základu změnila situaci. Říjnová revoluce rozštěpila celý svět na dva systémy — na systém kapitalismu a systém socialismu. Bolševická strana se ocitla v nových poměrech, musela řešit nové obrovské úkoly. Podstatně se změnily i formy boje dělnické třídy.

Od prvních dnů existence sovětské vlády až do roku 1923 je Stalin lidovým komisařem národnostních věcí. Bezprostředně řídil veškerou činnost strany a sovětské vlády při rozřešení národnostní otázky v Sovětském svazu. Napsal památku »Deklaraci práv národů Ruska«, kterou byl ohlášen začátek nové éry ve vzájemných vztazích mezi národy: místo vztahů nadvlády a podřízenosti, útisku a násilí nastoupila úplná rovnoprávnost, bratrská důvěra a přátelství mezi ná-

rody naší země. Za Leninova a Stalinova vedení vytvořili dělníci a rolníci na místo carských kolonií svobodné a kvetoucí sovětské republiky. Není ani jedné sovětské republiky, jejíž organizace by se Stalin aktivně a jako vedoucí činitel neúčastnil. Stalin řídil boj za Ukrajinskou sovětskou republiku, hraje vůdčí úlohu při ustavení Běloruské republiky a sovětských republik v Zakavkazsku a ve Střední Asii, pomáhá četným národnostem sovětské země budovat své autonomní sovětské republiky a oblasti. Lenin a Stalin jsou zakladatelé, organizátoři a tvůrci velikého Sovětského svazu.

Stalin společně se Sverdlovem jsou nejbližší Leninovi pomocníci při budování sovětského státu. Společně s Leninem vede Stalin boj proti Kameněvovi, Zinověvovi, Rykovovi a jiným odporným stávkokazům a desertérům revoluce. Za Leninovy nemoci zastupuje Lenina v Radě lidových komisařů. Potření Kerenského a Krasnova, zlomení sabotáže byrokratů a úředníků, zlikvidování kontrarevolučního hlavního stanu a carské generality, zastavení buržoasního tisku, boj proti kontrarevoluční ukrajinské Radě, rozeznání Ústavodárného shromáždění, vypracování první sovětské ústavy z roku 1918 — všech těchto rozhodujících událostí se Stalin účastnil co nejaktivněji a hrál v nich vůdčí roli.

Stalin z příkazu ústředního výboru provádí v lednu 1918 poradu zástupců revolučního křídla socialistických stran různých zemí Evropy a Ameriky, která měla značný význam v boji za vytvoření III. Komunistické Internacionály.

V těžkých dnech brest-litovského míru, kdy se rozhodovalo o osudu revoluce, Stalin ruku v ruce s Leninem pevně hájil bolševickou strategii a taktiku proti zrádci Trockému a jeho pomocníkovi Bucharinovi, kteří, spřažení s anglo-francouzskými imperialisty, chtěli vystavit mladou, ještě neupevněnou republiku sovětů útoku německého imperialismu.

Statkáři a kapitalisté Ruska, svržení Říjnovou socialistickou revolucí, se začali smlouvat s kapitalisty jiných zemí na provedení vojenské intervence proti zemi sovětů. Chtěli zdeptat dělníky a rolníky, svrhnout vládu sovětů a znovu zotročit naši zemi. Začala občanská válka a intervence. Sovětská vláda vyhlásila, že socialistická vlast je v nebezpečí, a povolala veškerý lid do boje. Bolševická strana vzburcovala dělníky a rolníky do války *za spásu vlasti* proti cizáckým vetřelcům a buržoasně-statkářské bělogvardějské kontrarevoluci.

Na jaře roku 1918 zosnovali anglo-francouzští imperialisté vzpouru československého sboru, který byl utvořen z válečných zajatců rakousko-uherské armády a po uzavření míru s Německem odjížděl přes Sibiř do Francie.

Vystoupení Čechoslováků, které bylo signálem pro bělogvardějsko-eserovské vzpoury v 23 městech v Povolží, vzpoura levých eserů v Moskvě a vylodění anglického vojska v Murmanskú rozpoutaly všechny síly kontrarevoluce. Ke vzpouře Čechoslováků došlo v krajně kritické chvíli. Země se právě vyprostila ze spárů imperialistické války. Hospodaření kapitalistů a statkářů uvedlo zemi do katastrofy. Dělníci v sídelních městech dostávali nejvýše osminku libry chleba denně. Republika byla odříznuta od ukrajinského a sibiřského obilí. Zbývala jen jedna oblast, ze které bylo možno dostat obilí — jihovýchod, Povolží a severní Kavkaz, odkud bylo spojení po Volze přes Caricyn. Zachránit revoluci bylo možno

jedině opatřením obilí. Lenin se obrátil k petrohradským dělníkům s výzvou, aby organizovali »pochod na venkov« ku pomoci rolnické chudině proti spekulantům obilím, kulakům a vyžíračům lidu. Stalin byl poslán ústředním výborem strany na jih jako zmocněnec s mimořádnou plnou mocí, který měl všeobecně řídit opatrování potravin na jihu Ruska.

6. června 1918 přijel Stalin s oddílem dělníků do Caricynu. V Stalinově osobě se pojil bystrozrak politického vůdce s talentem vojevůdce, což mu umožnilo, že postřehl roli Caricynu jako místa, kam směřoval hlavní národ kontrarevoluce. Ztráta Caricynu by odřízla republiku od posledních obilních krajů, od bakinské nafty a umožnila by bělogvardějcům sjednotit kontrarevoluci na Donu s kontrarevolucí československou a táhnout ve společné frontě na Moskvu. Bylo nutno stůj co stůj udržeti Caricyn v rukou sovětské vlády. Stalin železnou rukou očistil město od bělogvardějských spiklenců, opatřil a poslal do hladovějících hlavních měst značné množství potravin a pak se plně věnoval obraně Caricynu. Neúprosně drtil odpor kontrarevolučních specialistů, které poslal a podporoval Trocký, a pak, učiniv rychlá a rozhodná opatření, zreorganizoval nesjednocené oddíly, urychlil příchod oddílů Vorošilovových, které se staly jádrem znovu zformované X. armády. Železně vůli Stalinově a jeho geniálnímu bystrozraku jest děkovat, že Caricyn byl uhájen a bělogvardějcům zabráněno, aby pronikli směrem k Moskvě.

Hrdinná epopej obrany Caricynu spadá do doby, kdy se zhroutil německý imperialismus na Ukrajině. V listopadu roku 1918 vzplanula revoluce v Německu a Rakousko-Uhersku. Ústřední výbor ukládá Stalinovi, aby zorganizoval na pomoc ukrajinským dělníkům a rolníkům ukrajinskou frontu. K dispozici mu bylo přiděleno 20 vedoucích stranických funkcionářů z X. armády v čele se soudruhem Vorošilovem. Koncem listopadu vytrhla ukrajinská povstalecká vojska proti petljurovcům a Němcům a osvobodila Charkov. Na západě

byl osvobozen Minsk. Stalin rozvíjel ohromné úsilí, aby osvobodil západní oblasti a vytvořil Běloruskou republiku.

30. listopadu 1918 byla ustavena Rada dělnické a rolnické obrany v čele s Leninem, aby řídila veškerou obranu na frontě i v zázemí, aby řídila mobilisaci průmyslu a dopravy a mobilisaci všech zdrojů země. Zástupcem Všeruského ústředního výkonného výboru v Radě obrany byl určen Stalin, který se stal faktickým Leninovým náměstkem.

Koncem roku 1918 vznikla katastrofální situace na permské frontě. Kolčakova armáda se rychle snažila sjednotit s anglickým vojskem, které postupovalo ze severu. Jménem Rady obrany žádal Lenin, aby u Permu byl zjedнан pořádek. Aby bylo zabráněno katastrofě, navrhl ústřednímu výboru, aby tam byl poslán Stalin a Dzeržinský. Stalin rychle a rázně zjednal u Permu nápravu. Na jihu u Caricynu nemohla díky jeho pevné vůli donská kontrarevoluce sloučit své síly s kontrarevolucí uralskou a povolžskou. Na severu zmařil Stalin pokus interventů, aby se spojili s Čechy a Kolčakem. Rudá vojska začala porážet Kolčaka, odříznutého od spojenců na jihu i na severu.

Když se vrátil z východní fronty, přikročuje Stalin k organizaci státní kontroly a na Leninův návrh je v březnu r. 1919 jmenován lidovým komisařem státní kontroly, která byla později reorganizována v lidový komisariát dělnicko-rolnické inspekce. Lidovým komisařem dělnicko-rolnické inspekce zůstává Stalin až do dubna 1922. Tato jeho činnost měla veliký význam pro včlenění pracujících do správy státu.

V květnu 1919 generál Judenič, podporován bělofinskými a estonskými vojsky, rychle postupoval proti Petrohradu, aby vynutil přesunutí rudých vojsk z fronty proti Kolčakovi. Judeničova ofensiva byla podporována anglickou eskadrou. V zázemí Rudé armády bylo zosnováno povstání v pevnůstkách »Krasnaja gorka« a »Sěraja lošaď«. Rudá fronta zakolísala a nepřítel pronikl k samému Petrohradu.

Ústřední výbor poslal Stalina, aby se postaral o odražení

bělogvardějců. Na frontu byli vrženi komunisté. Stalin rychle vymýtil bezradnost a neúprosně zničil nepřátele a zrádce. Kombinovaným útokem pěchoty ze souše a lodí z moře byly dobyty vzbouřivší se pevnosti a bělogvardějská vojska byla odražena. Nebezpečí hrozící Petrohradu bylo odstraněno. Plány Dohody, která se chtěla zmocnit Petrohradu, byly zhceny. Judeničova armáda byla na hlavu poražena a její zbytky utekly do Estonska.

V létě roku 1919 pracuje Stalin na západní frontě, v Smolensku a organisuje odražení polské ofensivy.

Dohoda, poražená při prvním tažení, po potlačení sovětů v Bavorsku, Maďarsku, Estonsku a Lotyšsku podnikla na podzim r. 1919 druhé tažení, do kterého vřadila kromě bílých vojsk a svých oddílů armády malých států sousedících s Ruskem. Toto tažení nazval anglický ministr války chvastounsky »tažením čtrnácti států«.

Zatím co Rudá armáda porážela Kolčaka na východě, zmocnil se Denikin doneckého revíru a širokou frontou vtrhl na Ukrajinu. Trocký zrádcovsky způsobil chaos na jižní frontě. Rudá vojska stíhaly porážky. Na pomoc Denikinovi přispěchala polská bílá armáda a obsadila Minsk. Judenič u Petrohradu znova zahájil ofensivu a Kolčak se pokusil zastavit se na řece Tobolu. Nikdy ještě nepřítel nebyl tak blízko sovětského hlavního města. Donští kapitalisté vypsali dokonce milionovou odměnu pro ten bělogvardějský pluk, který první vstoupí do Moskvy.

V odpověď na ofensivu bílých obrátil se Lenin jménem ústředního výboru k stranickým organisacím s plamennou výzvou. »Vše do boje proti Denikinovi!«

Jižní fronta byla doplněna četnými zálohami, byly tam poslány zbraně, ale bylo zapotřebí vůdce, který by dovedl semknouti statisíce rudoarmějců, stmelit je jednotnou vůlí a vrhnout proti nepříteli. Ústřední výbor strany posílá Stalina, aby dosáhl vítězství na jižní frontě.

Vojevůdce revoluce zastihl na frontě zmatek a bezrad-

nost a zjistil, že chybí strategický plán. Vyhnal ze štábů zbankrotělé chráněnce Trockého, vyžádal si, aby bylo Trockému zakázáno jakkoli zasahovat do záležitostí fronty, a zavrhl zločinný starý plán průlomu Denikinovy fronty od Volhy směrem na Novorossijsk a vypracoval svůj operační plán, kterým byl úkol geniálně vyřešen. Navrhl, aby hlavní útok proti Denikinovi byl podniknut přes Charkov, donecký revír a Rostov, aby kontrarevoluční armáda byla rozražena na dvě části. Tento plán zajišťoval rychlý postup Rudé armády krajem s proletářskými středisky, kde obyvatelstvo se zjevnými sympatiemi očekávalo Rudou armádu, kde byla hustá železniční síť, což umožňovalo zásobovat armádu vším potřebným. Zároveň osvobozoval tento plán donecký revír — mocný zdroj revolučních sil — který zajišťoval zemi palivo.

Ústřední výbor Stalinův plán přijal.

Stalin vyvinul obrovské úsilí, aby dosáhl vítězství. Dohlížel na průběh operací, za operací napravoval chyby, vybíral velitele a politické pracovníky a povzbuzoval je k boji. Za Stalinova vedení byla na jižní frontě vypracována instrukce pro komisaře pluku, v které úkol komisaře byl zformulován těmito výstižnými slovy:

»Komisař pluku je politický a mravní vůdce svého pluku, první ochránce jeho materiálních a duchovních zájmů. Je-li velitel pluku hlavou pluku, pak komisař musí být otcem a duší svého pluku.«

Provedení Stalinova plánu způsobilo úplnou porážku Denikinovu. Z popudu soudruha Stalina byla utvořena první jezdecká armáda v čele s Buděným, Vorošilovem a Ščadenkem. Legendární jezdecká armáda, podporovaná armádami jižní fronty, skoncovala s Denikinovými vojsky.

Roku 1920 posílá ústřední výbor Stalina na jihozápadní frontu proti polským pánům, kteří zahájili třetí tažení Dohody proti sovětské republice. Zde se Stalin bezprostředně účastní a hraje vůdčí roli při průlomu polské fronty, při

osvobození Kyjeva a postupu našich armád k branám Lvova. Téhož roku se Stalin stará o obranu jižní Ukrajiny před Wrangelovým útokem a nastiňuje plán jeho zničení. Staliny pokyny se staly základem operativního plánu Frunzeho, podle kterého byl Wrangel úplně potřen.

V letech občanské války ústřední výbor strany a sám Lenin posílali Stalina na fronty, které byly pro revoluci nejdůležitější a nejnebezpečnější. Soudruh Stalin byl členem revoluční vojenské rady republiky a členem revolučních vojenských rad západní, jižní a jiho-západní fronty. Tam, kde z různých příčin vznikalo největší nebezpečí pro Rudou armádu, kde postup kontrarevolučních a intervenčních armád ohrožoval samu existenci vlády sovětů, tam byl poslán Stalin. Tam, »kde zmatek a panika se mohly kdykoli přeměnit v bezradnost a katastrofu, tam se objevoval soudruh Stalin«.*

Stalin organizoval stranické a dělnické masy, ujímal se pevnou rukou vedení; opíraje se o masy, neúprosně lámal sabotáž, železnou rukou potlačoval spiknutí zrádců, zaprodanců a špiónů v zázemí i na frontě; osobním příkladem obětavé práce a jasnou revoluční perspektivou podněcoval bojovnost a revoluční nadšení dělníků a rolníků, rudoarmějců; v co nejkratší době zjednával podstatnou nápravu a dociloval vítězství Rudé armády.

Vždycky prohlédl a nadobro zmařil nejjobratnější a nejúskočnější strategické plány nepřátel, zvracel vždy celou jejich vojenskou nauku, celé jejich vojenské umění a výcvik.

Stalinovy zásluhy na frontách občanské války byly z Leninovy iniciativy zdůrazněny v usnesení Všeruského ústředního výkonného výboru z 27. listopadu 1919, v kterém se praví:

»Ve chvíli smrtelného nebezpečí, kdy vláda sovětů, se-

* K. J. Voronov: »Stalin a Rudá armáda«, 1937, ruské vydání, str. 4.

vřená se všech stran v těsném kruhu nepřátel, odrážela útoky nepřítele, ve chvíli, kdy nepřátelé dělnicko-rolnické revoluce se v červenci 1919 přibližovali k rudému Petrohradu a již ovládli pevnost »Krasnaja gorka«, v této pro sovětské Rusko těžké hodině dovedl Josef Vissarionovič Džugašvili (Stalin), pověřený presidiem Všeruského ústředního výkonného výboru funkcí na bitevním úseku, svou energií a neúnavnou prací semknout zakolísavší šiky armády.

Jsa přímo v obvodu bitevní linie, vnášel za bitevního ohně osobním příkladem nadšení do řad těch, kdož bojovali za sovětskou republiku.

Za všechny zásluhy při obraně Petrohradu, jakož i za jeho obětavou další práci na jižní frontě, usnesl se Všeruský ústřední výkonný výbor vyznamenat J. V. Džugašvili (Stalina) řádem »Rudého praporu«.

Budovatelem Rudé armády — prvé Rudé armády na světě, armády osvobozených dělníků a rolníků, armády bratrství mezi národy naší země, armády, vychované v duchu internacionalismu — byla bolševická strana v čele s Leninem a Stalinem. Lenin a Stalin bezprostředně řídili obranu země spolu s nejlepšími funkcionáři bolševické strany.

Bezprostředním inspirátorem a organisátorem nejdůležitějších vítězství Rudé armády byl Stalin. Všude, kde na frontách se rozhodovalo o osudech revoluce, posílala strana Stalina. Byl tvůrcem nejdůležitějších strategických plánů. Řídil bezprostředně rozhodující válečné operace. U Caricynu a u Permu, u Petrohradu a proti Denikinovi, na západě proti panskému Polsku a na jihu proti Wrangelovi — všude Stalinova železná vůle a jeho strategická genialita zajišťovaly vítězství revoluce. Stalin byl vychovatelem a vůdcem vojenských komisařů, bez kterých, jak pravil Lenin, by nebylo Rudé armády.

Stalinovo jméno je spjato s nejslavnějšími vítězstvími naší Rudé armády.

Když sovětská vláda vítězně ukončila válku proti interventům, začala přecházet k pokojné výstavbě hospodářství. Země byla rozvrácena čtyřletou imperialistickou válkou a tříletou občanskou válkou. Rolnictvo po skončení občanské války projevovalo nespokojenost s tím, že mu byly brány všechny přebytky jeho produkce, bylo nespokojeno tímto systémem a dožadovalo se, aby bylo zásobováno dostatečným množstvím zboží. Hlad a vyčerpanost vyvolávaly nespokojenost i mezi částí dělnictva. Třídní nepřítel se pokoušel využít těžké hospodářské situace země.

Strana byla postavena před nutnost stanovit novou linii ve všech otázkách hospodářského života země. Ústřední výbor si byl vědom, že systém válečného komunismu po ukončení války a přechodu k pokojné výstavbě již splnil svou úlohu. Nebylo třeba požadovat od rolníků, aby odváděli všechny přebytky své produkce, bylo nutno dát rolnictvu možnost, aby využilo velké části těchto přebytků. To umožní oživit zemědělství a oběh zboží, zvýšit výrobu průmyslu, zlepšit zásobování měst a vytvořit novou hospodářskou základnu pro svazek dělnictva a rolnictva.

Avšak protistranické skupiny se pokoušely zabránit straně, aby stanovila novou linii. Koncem roku 1920 vnutily straně tak zvanou diskusi o odborech. Ve skutečnosti šlo v této diskusi o mnoho více než o otázku odborů. V podstatě se bojovalo o poměr k rolnictvu, o poměr strany k dělnic-

kým masám v ní neorganiso­vaným a vůbec o poměr strany k masám v nové situaci. Trockisté navrhovali »utahovat dále šrouby« válečného komunismu. Svou zrádčovskou politikou, používající vůči masám holého donucování a poroučení, se snažili popudit proti straně dělnické masy v ní neorganiso­vané a ohrozit existenci vlády sovětů. V patách za trockisty vystoupily i jiné protistranické skupinky: »dělnická oposice«, »demokratičtí centralisté«, »leví komunisté«.

Společně s Leninem Stalin důsledně prováděl a hájil stranickou linii a potíral všechny tyto nepřátele strany. Za odborové diskuse řídil organizačně boj proti antileninským skupinám a sjednocoval stranu na podkladě Leninovy platformy. V Stalinových rukou se shromažďovaly všechny zprávy z jednotlivých míst o průběhu boje za linii strany. Stalin posílal v těch dnech do »Pravdy« zprávy o výsledcích diskuse v místních organizacích, které dosvědčovaly vítězství strany a porážku protileninských skupin.

Velký význam pro vítězství linie strany a pro semknutí strany kolem Lenina, kolem leninské většiny ústředního výboru měl Stalinův článek »Naše rozpory«, uveřejněný v »Pravdě« 19. ledna 1921. Společně s Leninem ubránil Stalin jednotu strany proti všem útokům protistranických frakcí a skupinek.

Semknutá na podkladě leninských názorů přišla strana na svůj X. sjezd, který měl rozřešit hlavní otázky dalšího vítězného postupu revoluce. X. sjezd (v březnu 1921) zhodnotil výsledky diskuse o odborech a schválil převážnou většinou hlasů Leninovu platformu. Sjezd schválil velmi důležité usnesení o zrušení povinnosti rolníků odváděti přebytky své produkce a o zavedení naturální daně, o přechodu k nové hospodářské politice, jejímž tvůrcem a iniciátorem byl Lenin. Usnesením X. sjezdu o přechodu k nové hospodářské politice byl zajištěn pevný svazek dělnické třídy a rolnictva pro budování socialismu.

Témuž hlavnímu úkolu sloužilo i usnesení sjezdu o ná-

rodnostní otázce. Referát »Nejbližší úkoly strany v národnostní otázce« přednesl na sjezdu Stalin.

V Stalinově referátu a v sjezdové resoluci byl přesně a jasně zformulován hlavní praktický úkol v národnostní otázce. Vymýtili jsme národnostní útisk — pravil Stalin — to však nestačí: je třeba vymýtit těžké dědictví minulosti — hospodářskou, politickou a kulturní zaostalost národů dříve utlačovaných; je třeba jim pomoci dohonit v tomto směru centrální Rusko. Stalin vyzval stranu k boji proti velmocenskému, velkoruskému šovinismu jako hlavnímu nebezpečí a k boji proti místnímu nacionalismu.

Uplynul první rok nové hospodářské politiky. Na XI. sjezdu (v březnu 1922) strana zhodnotila výsledky prvního roku této politiky. Tyto výsledky umožnily Leninovi, aby prohlásil:

»Rok jsme ustupovali. Nyní musíme jménem strany prohlásit: Dosti! Cíle, který jsme sledovali ústupem, je dosaženo. Toto období končí nebo skončilo. Teď se vynořuje nový cíl: přeskočit síly.«*

Bylo třeba provádět historicky významné úkoly, které Lenin vytyčil na sjezdu. Plenum ústředního výboru strany volí po sjezdu na Leninův návrh za generálního sekretáře ústředního výboru Leninova nejlepšího a nejvěrnějšího žáka a spolupracovníka — Stalina. Od té doby zastává Stalin ustavičně tuto funkci.

Zranění Lenina při atentátu roku 1918 a nepřetržitá napjatá práce podlomily jeho zdraví. Od konce roku 1921 byl Lenin nucen stále častěji přerušovat práci. Veškerou práci, spojenou s vedením strany, prováděl Stalin.

V těchto letech vyvinul Stalin ohromné úsilí, aby vytvořil sovětské republiky jednotlivých národů, a potom aby sjednotil všechny sovětské republiky v jednotný spolkový stát — Sovětský svaz. 30. prosince 1922 na prvním Vsesvazovém

* *Lenin*, sv. XXVII, str. 238.

sjezdu sovětů bylo schváleno na Leninův a Stalinův návrh památné usnesení o dobrovolném státním sjednocení sovětských národů v Svaz sovětských socialistických republik — SSSR. V svém projevu na zjezdu Stalin pravil:

»Soudruzii! V dějinách vlády sovětů je dnešní den dnem přelomu. Klade mezník mezi starým obdobím, které máme už za sebou, obdobím, kdy sovětské republiky, třebaže spolupracovaly, šly každá odděleně, starající se především o svou existenci, a mezi obdobím novým, které již započalo, obdobím, kdy nastává konec oddělené existence sovětských republik, kdy se republiky sjednocují v jednotný spolkový stát k úspěšnému boji proti hospodářskému rozvratu, kdy vláda sovětů dbá již nejen o svou existenci, nýbrž i o to, aby vyspěla ve významnou mezinárodní sílu, která by mohla mítí vliv na mezinárodní situaci, která by jí mohla změnit ve prospěch pracujících.«*

Vytvoření Svazu sovětských socialistických republik znamenalo veliké vítězství leninsko-stalinské politiky v národnostní otázce. Sovětský svaz byl vytvořen na nerozborném základu důvěry národů dříve utlačovaných carismem k velikému ruskému národu, na pevném základu přátelství mezi národy země sovětů.

V dubnu 1923 se konal XII. sjezd strany. Byl to první sjezd po vítězství Říjnové socialistické revoluce, kterého se Lenin pro nemoc nemohl zúčastnit. Jednání sjezdu řídil Stalin. Sjezd se řídil ve svých usneseních všemi Leninovými pokyny, obsaženými v jeho posledních člancích a dopisech. Sjezd rázně odmítl všechny, kdož se pokoušeli vyličiti novou hospodářskou politiku jako ústup z posic socialismu, kdož navrhovali jít do područí kapitalismu. Sjezd odsoudil zrádcovské, kapitulantské návrhy trockistů a bucharinovců.

Na sjezdu přednesl Stalin zprávu o činnosti ústředního

* J. Stalin: »Marxismus a národnostní a koloniální otázka«, 1939, ruské vydání, str. 126.

výboru a referát »Národnostní prvky ve výstavbě strany a státu«. Ve své zprávě vyličil obsáhle činnost strany, její růst a ukázal, že se upevnily »převodní řemeny« od strany k masám (odborníky, komsomol, sověty atd.), zhodnotil výsledky dvou let nové hospodářské politiky a nastínil úkoly dalšího postupu kupředu. »Naše strana zůstala pevně spjatá a semknutá, obstála ve zkoušce při jednom z největších obrátů, jde vpřed s vysoce vztyčeným praporem« — ukončil svou zprávu Stalin.

Sjezd věnoval vážnou pozornost otázce národnostní. V referátu o této otázce zdůraznil Stalin veliký mezinárodní význam naší politiky v národnostní otázce, poukázal na to, že utiskované národy na východě i na západě vidí v Sovětském svazu zemi, která dává příklad vyřešení národnostní otázky. Poukázal na to, že je nutno s veškerou energií odstraňovat hospodářskou a kulturní nerovnost mezi národy Sovětského svazu. Vyzval celou stranu k energickému boji proti velkoruskému šovinismu a místnímu nacionalismu, který částečným oživením kapitalismu zesílil. Demaskoval gruzínské nacionální úchylkáře, kteří byli podporováni trockisty.

Ještě ani neskončil XII. sjezd a už sovětskou republiku ohrozilo vážné nebezpečí. Nejreakčnější živly buržoasie, nejušilovněji podporující intervenci, které se dostaly k moci v Anglii a Francii, pokoušely se zorganizovat nové tažení proti Sovětskému svazu. Za Stalinova vedení se strana se ctí vyprostila z napjaté situace a docílila velikého vítězství na diplomatickém poli. Od výhrůžek a ultimát bylo upuštěno a roku 1924 byl Sovětský svaz uznán všemi velkými evropskými kapitalistickými státy. »Skutečnost, že jsme se tehdy vyprostili z nesnázi bez újmy pro věc — pravil později Stalin — beze sporu svědčí o tom, že žáci soudruha Lenina se od svého učitele už leccemus naučili.«*

21. ledna 1924 zemřel v Gorkách u Moskvy Lenin, vůdce

* J. Stalin: »O opozici«, ruské vydání, str. 74.

a zakladatel bolševické strany, vůdce pracujícího lidu celého světa. Leninův prapor, prapor strany a Kominterny vysoko vztyčil a dále nesl Stalin — nejgeniálnější syn bolševické strany, důstojný nástupce a veliký pokračovatel Leninova díla.

26. ledna bylo zahájeno smuteční zasedání II. Všesvazového sjezdu sovětů. Mluvil na něm Stalin. Jménem strany složil velikou přísahu:

»My, komunisté, jsme lidé zvláštního ražení. Jsme ukováni ze zvláštní látky. Jsme těmi, z nichž se skládá armáda velikého proletářského стратега, armáda soudruha Lenina. Není nic vyššího, než jméno člena strany, jejímž zakladatelem a vůdcem je soudruh Lenin...

Soudruh Lenin, odcházeje od nás, odkázal nám, abychom si vysoce vážili a střežili v čistotě veliké jméno člena strany, Přisáháme Ti, soudruhu Lenine, že se ctí dostojíme tomuto Tvému přikázání!...

Soudruh Lenin, odcházeje od nás, odkázal nám, abychom střežili jednotu naší strany jako zornici v oku svém. Přisáháme Ti, soudruhu Lenine, že se ctí dostojíme i tomuto Tvému přikázání!...

Soudruh Lenin, odcházeje od nás, odkázal nám, abychom střežili a upevňovali diktaturu proletariátu. Přisáháme Ti, soudruhu Lenine, že nebudeme šetřit svých sil, abychom se ctí dostáli i tomuto Tvému přikázání!...

Soudruh Lenin, odcházeje od nás, odkázal nám, abychom všemi prostředky upevňovali svazek dělníků a rolníků. Přisáháme Ti, soudruhu Lenine, že se ctí dostojíme i tomuto Tvému přikázání!...

Soudruh Lenin stále k nám mluvil o nutnosti dobrovolného svazku národů naší země, o nutnosti jejich bratrské spolupráce v rámci Svazu republik.

Soudruh Lenin, odcházeje od nás, odkázal nám, abychom upevňovali a rozšiřovali Svaz republik. Přisáháme Ti, sou-

druhu Lenine, že se ctí dostojíme i tomuto Tvému přikázání!...

Lenin nám nejednou říkal, že upevnění Rudé armády a její zdokonalení je jedním z nejdůležitějších úkolů naší strany... Přisáhejme si, soudruzi, že nebudeme šetřit svých sil, abychom upevnili naši Rudou armádu, naše Rudé loďstvo...

*Soudruh Lenin, odcházeje od nás, odkázal nám, abychom byli věrni zásadám Komunistické Internacionály. Přisáháme Ti, soudruhu Lenine, že nebudeme šetřit svých životů, abychom zpevňovali a rozšiřovali svazek pracujících celého světa — Komunistickou Internacionálu!» **

To byla přísaha bolševické strany svému vůdci Leninovi, jehož památka bude žít na věky. Tuto přísahu strana za Stalinova vedení splnila a plní se ctí.

Nepřátelé socialismu, využívající nejdřív Leninovy nemoci a potom jeho smrti, pokoušeli se svést stranu s leninské cesty, aby tím vytvořili předpoklady pro obnovení kapitalismu v naší zemi. Zvláště zběsile útočil proti straně zavilý nepřítel leninismu, Trocký a jeho nohsledi. Trockisté vnutili straně novou diskusi. Došlo k urputnému boji. Stalin demaskoval politickou podstatu projevů trockistů a objasnil, že jde o samu existenci strany, semknul pracovníky strany a zorganizoval potření trockismu.

V lednu 1924 se sešla XIII. konference strany. Vyslechla Stalinův referát, v kterém byly shrnuty výsledky diskuse. Konference trockisty rázně odsoudila. Usnesení konference byla schválena XIII. sjezdem strany (v květnu 1924) a V. kongresem Kominterny (v létě 1924).

V boji proti trockismu v tomto období poukazoval Stalin na to, že »úkolom strany je, trockismus jako ideový směr pohřbit«. Objasnil straně, že v tehdejších poměrech byl trockismus hlavním nebezpečím.

* J. Stalin: »O Leninovi«, str. 12—16.

»Nyní — pravil Stalin — po vítězství Října, v nynějších poměrech nové hospodářské politiky, je nutno za největší nebezpečí pokládat trockismus, neboť se snaží vzbudit nevíru v síly naší revoluce, nevíru ve svazek dělnictva a rolnictva, nevíru, že Rusko nepovské je možno přeměnit v Rusko socialistické.«*

Stalin dokázal, že bez úplného ideového potření trockismu nemůže být zajištěn další vítězný postup k socialismu. Stalin pravil:

»Nebude-li trockismus poražen, nebude možno dosáhnout vítězství za nové hospodářské politiky nebude možno dosáhnout přeměny nynějšího Ruska v Rusko socialistické.«**

V bojích proti trockismu semknul Stalin stranu kolem ústředního výboru a zmobilisoval ji k dalšímu boji za vítězství socialismu v naší zemi.

Mimořádně veliký význam při ideovém potření trockismu, v obraně, zdůvodnění a rozvinutí leninismu má Stalinův theoretický spis »O základech leninismu«, který vyšel roku 1924. Toto dílo je mistrným výkladem a hlubokým theoretickým zdůvodněním leninismu. Vtisklo tehdy a i nyní dává bolševikům na celém světě do rukou ostrou zbraň marxisticko-leninské theorie.

V tomto geniálním díle jsou vyloženy základy leninismu, t. j. onoho nového a specifického přínosu, který je spjat s Leninovým jménem a kterým Lenin obohatil rozvoj marxistické theorie. Již pouhá okolnost, že byly taktó souhrnně vyloženy otázky leninismu, že veškerý ideový obsah leninského dědictví byl shrnut v jedno a prozkoumán s hlediska nové historické epochy, znamenala obrovský pokrok v rozvoji marxisticko-leninského učení. Všechny otázky leninského učení jsou v tomto díle uvedeny na vysokou zásadní úroveň. Ve svém díle podává Stalin klasickou definici leninismu. Ukazu-

* J. Stalin: »Rolnická otázka«, sborník článků, 1926, ruské vydání, str. 55.

** Tamtéž.

je, jak Lenin dále rozvinul marxismus v podmínkách nové epochy, epochy imperialismu a proletářských revolucí.

Obnova národního hospodářství se chýlila ke konci. Mezinárodní i vnitřní situace Sovětského svazu se změnila. V kapitalistických zemích nastal dočasný odliv revoluce, nastala zatímní, částečná stabilisace kapitalismu. V Sovětském svazu bylo dosaženo předválečné úrovně hospodářství. Bylo třeba jítí dále vpřed. S veškerým důrazem se vynořila otázka perspektiv naší výstavby, osudů socialismu v Sovětském svazu.

S geniální prozíravostí nastiňuje Stalin perspektivy a konkrétní cesty dalšího vývoje revoluce.

»Přeji dělníkům závodu »Dynamo« — psal — jakož i dělníkům celého Ruska, aby průmysl dosáhl velkého rozmachu, aby počet proletářů v Rusku vzrostl v nejbližší době na 20 až 30 milionů, aby kolektivní hospodářství na venkově rozkvetlo a podřídilo svému vlivu soukromé hospodářství, aby vospělý průmysl a kolektivní hospodářství na venkově zcela semkly proletáře továren a pracující zemědělce v jednotnou socialistickou armádu, aby vítězství v Rusku bylo dovršeno vítězstvím na celém světě.«*

Stalin theoreticky zhodnotil poučení z Veliké Říjnové socialistické revoluce, zkušenosti prvních let budování socialismu v kapitalistickém obklíčení a obhájil při tom a dále rozvinul Leninovo učení o vítězství socialismu v jedné zemi.

V prosinci 1924 vyšlo známé Stalinovo dílo »Říjnová revoluce a taktika ruských komunistů«. Stalin v něm zdůvodnil Leninovu poučku o vítězství socialismu v jedné zemi a objasnil, že je nutno rozeznávat dvě stránky této otázky: stránku vnitřní a mezinárodní. Vnitřní stránkou rozumíme vzájemný poměr mezi třídami v zemi, v níž je budován socialismus; mezinárodní stránkou rozumíme vzájemný poměr mezi Sovětským svazem, dokud je ještě jedinou zemí socialismu, a mezi

* G. K. Ordžonikidze: »Vybrané články a projevy«, 1939, ruské vydání, str. 450.

kapitalistickými státy, jej obklopujícími. Vnitřní nesnáze mohou dělníci a rolníci Sovětského svazu plně zdolat vlastními silami, mohou hospodářsky zcela přemoci svou vlastní buržoazii a vybudovat úplnou socialistickou společnost. Pokud však trvá kapitalistické obklíčení, bude hrozit i nebezpečí kapitalistické intervence proti Sovětskému svazu a obnovení kapitalismu. K odstranění tohoto nebezpečí je nutno odstranit samo kapitalistické obklíčení, a odstranit kapitalistické obklíčení je možno jedině vítěznou proletářskou revolucí v několika zemích. Jedině pak bude možno pokládat vítězství socialismu v Sovětském svazu za vítězství úplné, definitivní.

Tyto Stalinovy poučky se staly základem památné resoluce XIV. konference strany (v dubnu 1925). Konference schválila leninsko-stalinskou orientaci na vítězství socialismu v Sovětském svazu jako zákon strany, závazný pro veškeré členstvo.

V prosinci 1925 byl zahájen XIV. sjezd strany. Stalin v politické zprávě ústředního výboru výstižně nastínil růst politické a hospodářské moci Sovětského svazu. Avšak — pravil Stalin — nesmíme se spokojovat těmito úspěchy, neboť naše země zůstává nadále zemí zaostalou, agrární. Aby byla zajištěna hospodářská samostatnost naší země a upevněna její schopnost obrany, aby byla vytvořena hospodářská základna, potřebná pro vítězství socialismu, je nutno přeměnit naši zemi ze země agrární v zemi průmyslovou.

S tribuny XIV. sjezdu vůdce strany prohlásil:

»Přeměnit naši zemi ze země agrární v zemi průmyslovou, která by mohla vyrábět vlastními silami potřebné strojní zařízení — v tom je podstata, základ naší generální linie.«*

Proti Stalinově plánu socialistické industrialisace se pokoušeli obránci kapitalismu Zinověv a Kameněv vytyčit svůj »plán«, podle kterého Sovětský svaz měl zůstat zemí agrární.

* XIV, sjezd Všesvazové komunistické strany (bolševiků), stenografický protokol, 1926, ruské vydání, str. 488.

To byl zrádcovský plán ztročení Sovětského svazu a jeho vydání na milost a nemilost imperialistickým dravcům.

Stalin strhl masky s těchto odporných kapitulantů, odhalil jejich trockisticko-menševickou podstatu.

Na XIV. sjezdu Stalin zdůraznil, že jedním z nejdůležitějších úkolů strany je vytvořit pevný svazek dělnické třídy se středním rolníkem při budování socialismu.

XIV. sjezd schválil jako hlavní úkol strany provedení socialistické industrialisace, boj za vítězství socialismu v Sovětském svazu. Po sjezdu, počátkem roku 1926, vyšlo Stalinovo dílo »K otázkám leninismu«. V této historicky významné práci Stalin ideově rozdrtil likvidátorskou a kapitulantskou »filosofii« zinověvovců a zdůvodnil linii XIV. sjezdu strany, linii socialistické industrialisace země a výstavby socialistické společnosti. Naplnil stranu a dělnickou třídu nezlomnou vírou ve vítězství socialistické výstavby.

Bolševická strana, když nashromáždila síly a prostředky a smetla kapitulanty a malověrné, přivedla zemi za Stalinova vedení k nové historické etapě, k etapě socialistické industrialisace.

Industrialisace takové obrovské a zároveň hospodářsky zaostalé země, jakou byl tehdy Sovětský svaz, prováděná v mimořádně krátké lhůtě, působila nesmírné obtíže. Bylo nutno nově vybudovat celou řadu průmyslových odvětví, kterých v starém carském Rusku nebylo. Bylo nutno zbudovat nový průmysl na obranu země, kterého v dřívějším Rusku nebylo. Bylo nutno vystavět továrny na moderní hospodářské stroje, o kterých stará vesnice neměla potuchy. To vyžadovalo nesmírných prostředků. Kapitalistické státy si je opatrovaly bezohledným vykořisťováním lidu, lupičským drancováním kolonií a závislých zemí a zahraničními půjčkami. Avšak země sovětů nemohla sáhnout k takovým nekalým zdrojům a zahraniční půjčky jí kapitalisté odepřeli. Zbývalo opatřit prostředky jedině v zemi sovětů.

Stalin, řídě se Leninovými pokyny, vypracoval *učení o socialistické industrialisaci* naší země. Poukázal na tyto skutečnosti: 1. Podstata industrialisace netkví v pouhém růstu průmyslu, nýbrž v rozvoji těžkého průmyslu, a především v rozvoji jeho nejdůležitějšího odvětví — strojírenství, neboť jedině vybudování těžkého průmyslu a vlastního strojírenství zajišťuje materiální základnu socialismu a činí zemi socialismu nezávislou na kapitalistickém světě; 2. vyvlastnění statkářů a kapitalistů v naší zemi v důsledku Říjnové socialistické revoluce, zrušení soukromého vlastnictví půdy, továren, závodů, bank atd. a jich převedení do vlastnictví všeho lidu, vytvoři-

ly mohutný zdroj socialistické akumulace pro rozvoj průmyslu; 3. socialistická industrialisace se od základu liší od industrialisace kapitalistické — tato je budována pomocí koloniálních výbojů a drancování, vojenského ničení, zotročujících půjček a bezohledného vykořisťování dělnických mas a koloniálních národů, kdežto socialistická industrialisace se zakládá na společenském vlastnictví výrobních prostředků, na akumulaci a úspoře statků, vytvářených prací dělníků a rolníků; socialistická industrialisace je nerozlučně spjata s ustavičným zlepšováním materiálního postavení pracujících mas; 4. proto stěžejním úkolem v boji za industrialisaci je zvýšení pracovní výkonnosti, snížení výrobních nákladů, boj za pracovní kázeň, šetrnost atd.; 5. podmínky budování socialismu v Sovětském svazu a pracovní nadšení dělnické třídy umožňují dosáhnout nezbytného vysokého tempa industrialisace; 6. cesta k socialistickému přebudování zemědělství vede přes industrialisaci země, která má vytvořit technickou základnu pro tuto přestavbu.

Pracující Sovětského svazu, majíce tento přesný a jasný program, překročili k socialistické industrialisaci země.

Imperialisté, polekaní úspěchy socialistické výstavby, se pokusili industrialisaci země zmařit nebo alespoň zabrzdit přerušením diplomatických a obchodních styků se Sovětským svazem (Anglie), vraždami sovětských vyslanců (Polsko) a zesílením vyzvědačské a záškodnické činnosti. V zemi se sjednocují trockisté a zinověovci, zbytky už dříve poražených protistranických skupin v zrádčovský blok, který zahájil proti straně zběsilý útok. »Tvoří se cosi na způsob jednotné fronty od Chamberlaina až po Trockého« — pravil tehdy soudruh Stalin. Vítězství socialistické industrialisace nebylo možno dosáhnout bez ideologického a organizačního potření trockisticko-zinověovského bloku. Strana za vedení soudruha Stalina tento blok rozdrtila. Stalinův referát na XV. konferenci strany »O sociálně-demokratické úchylce v naší straně« (v listopadu 1926) a jeho referát na VII. rozšířeném plenu Výkon-

ného výboru Komunistické Internacionály »Ještě jednou o sociálně-demokratické úchylce v naší straně« (v prosinci 1926) ideově vyzbrojily VKS (b) a Kominternu a zajistily jednolitost a semknutost řad strany.

Rozšířené plenum Výkonného výboru Komunistické Internacionály odsoudilo ve svých usneseníh přivržence trockistickozinověovského bloku jako rozbíječe, kteří sklisli na menševické stanovisko.

Bolševici potřeli a smetli s cesty opovrženímhodné kapitulanty a obránce kapitalismu a pokračovali v socialistické industrialisaci naší země.

Ani jedna oblast, ani jedna otázka industrialisace neunikala Stalinově pozornosti. Z jeho iniciativy byla zbudována nová průmyslová odvětví, byla zvelebona a rekonstruována odvětví dříve zaostalá. Ze Stalinovy iniciativy bylo přikročeno k vybudování druhé uhelné a hutnické základny v naší zemi, k výstavbě kuzněckého revíru. Stalin organisuje a řídí budování socialismu. Stavba stalingradského traktorového závodu, dněprovské hydroelektrárny, magnitogorských hutí, uralských strojírén, rostovské továrny na hospodářské stroje, kuzněckých hutí, turkestarsko-sibiřské dráhy, saratovského závodu na kombajny, stavba automobilek v Moskvě a v Gorkém a řada jiných nových staveb jsou spjata s jeho jménem. Proto mnohé z průmyslových gigantů, na které je hrda celá země, jsou pojmenovány Stalinovým jménem.

Grandiosní obraz majestátní budovy socialismu, stavěné v Sovětském svazu, působil neodolatelně na dělníky v kapitalistických zemích. Začalo skutečné putování do Sovětského svazu. Desítky a stovky dělnických delegací přijížděly a s nesmírným zájmem a obrovským pohnutím se přesvědčovaly, jak sami dělníci, kteří vyhnali své vykořisťovatele, budují novou, socialistickou společnost. Všechno je zajímavé, všechno chtěly vědět. 5. listopadu 1927 měl Stalin dlouhý rozhovor s dělníckými delegacemi z Německa, Francie, Rakouska, Československa, Číny, Belgie a z jiných území.

Už koncem roku 1927 se projevíly rozhodující úspěchy politiky socialistické industrialisace. První výsledky zhodnotil XV. sjezd strany, který se sešel v prosinci 1927. Ve své zprávě vyličil Stalin výstižně úspěchy socialistické industrialisace a zdůraznil, že je nutno dále rozšiřovat a upevňovat vůdčí, socialistické posice jak v městech, tak i na venkově, a usilovati při tom o likvidaci kapitalistických živlů v národním hospodářství.

Na XV. sjezdu Stalin konstatoval, že zemědělství se opožďuje za průmyslem a ukázal východisko z této situace ohrožující celé národní hospodářství.

»Východisko — pravil Stalin — je v přechodu malých a rozptýlených rolnických hospodářství do velikých a sjednocených hospodářství na podkladě společného obdělávání půdy, je v přechodu ke kolektivnímu obdělávání půdy na základě nové vyšší techniky. Východisko je v tom, aby drobná a trpasličí rolnická hospodářství byla postupně, avšak neústupně, nikoli nátlakem, nýbrž mocí příkladu a přesvědčováním sjednocována ve veliká hospodářství na podkladě pospolného, družstevního, kolektivního obdělávání půdy, při používání hospodářských strojů a traktorů, při využívání vědeckých method zintensivnění zemědělství. Jiného východiska není.«*

Proč se naše země dala cestou budování kolchozů?

Již v době XV. sjezdu strany bylo stále zřejmější, že zemědělství zůstává pozadu, zejména obilnářství. Celková produkce obilí se blížila předválečné úrovni, avšak její tržní část, prodávaná pro zásobování měst a armády, dosahovala jen o něco více než jedné třetiny (37%) předválečné úrovně. Na venkově bylo kolem 25 milionů drobných a trpasličích rolnických hospodářství. A drobná rolnická hospodářství byla svou povahou hospodářství zpola naturální, která mohou produkovati jen nepatrné množství tržního obilí a nejsou s to rozšířiti výrobu, používat traktorů a strojů a zvýšiti výnosnost. Dro-

* Stručné dějiny Vsesvazové komunistické strany (bolševiků), české vydání, str. 274.

bení rolnických hospodářství a pokles tržní produkce obilnářství pokračovaly.

»Nebylo pochyby, že armáda a města v Sovětském svazu mohly být za takového stavu obilnářství ohroženy chronickým nedostatkem.«*

Země měla dvě možnosti, jak přejíti v zemědělství k velkovýrobě, při níž by bylo možno využití traktorů a hospodářských strojů a tržní produkci obilnářství několikrát zvýšit. Jednak bylo možno přejíti ke *kapitalistické* velkovýrobě na venkově, což by znamenalo zbídačení rolnických mas, hromadnou nezaměstnanost v městech, rozbití svazku dělnické třídy a rolnictva, posílení kulactva a porážku socialismu. Na tuto zkázonosnou cestu usilovně tlačili stranu praví kapitulanti a zrádci.

Nebo bylo možno dát se cestou družstevního sjednocování drobných rolnických hospodářství v *socialistické* velkozávoody, v kolchozy, které by byly s to účinně využít traktorů a jiných moderních strojů k rychlému zvelebování obilnářství a jeho tržní produkce. Je pochopitelné, že bolševická strana a sovětský stát se mohly dát jen druhou cestou, *kolchozní* cestou zvelebování zemědělství.

Bolševická strana se řídila moudrými Leninovými pokyny, poukazujícími na nutnost přechodu od drobných rolnických hospodářství k družstevnímu, kolektivnímu, strojnímu zemědělskému velkozávodu, který jediný mohl zbavit desetimiliony rolnických hospodářství odvěké nouze.

»Drobným hospodářstvím není možno vybřednout z nouze« — pravil Lenin.

Nejneodkladnější hospodářská potřeba, diktovaná zájmy všeho lidu, vyžadovala přechodu na cestu kolektivisace. A bolševická strana za Stalinova vedení si správně ujasnila tuto neodkladnou hospodářskou potřebu a dovedla uvésti milionové masy rolnictva na cestu kolektivisace.

* *Tamtéž*, str. 273.

XV. sjezd přijal usnesení, že je nutno všemožně provádět kolektivisaci zemědělství. Zároveň udal směrnici, aby byl sestaven první pětiletý hospodářský plán. Tedy v době, kdy byl usilovně budován socialistický průmysl, vytyčil Stalin nový grandiosní úkol: kolektivisaci zemědělství. Splnění tohoto světodějného úkolu vyžadovalo nejpečlivějších příprav, které svou dalekosáhlostí a velkolepostí mohou být směle postaveny na roveň přípravám k Veliké Říjnové socialistické revoluci. Geniální stratég proletářské revoluce směle a neochvějně, bedlivě a rozvážně vedl stranu vpřed, odstraňoval všechny překážky na cestě k vytčenému cíli, ostražitě sledoval manévry třídního nepřítel a skvěle předvídal jeho akce v nejbližší budoucnosti, mistrně prováděl přeskupení sil během útoku, upevňoval dobyté posice a využíval záloh k rozšíření úspěchu.

Za Stalinova vedení připravila strana všechny nezbytné materiální předpoklady k hromadnému vstupování rolnictva do kolchozů. Byla vytvořena průmyslová základna, která by zásobovala venkov stroji a traktory, základna pro vybavení zemědělství novým technickým zařízením. Byly nashromážděny dostatečné prostředky k financování výstavby kolchozů a sovchozů a k provádění této výstavby byli posláni nejzdatnější příslušníci strany a dělnické třídy, byly upevněny první kolchozy, které byly samostatně hospodařícím rolníkům vzorem, jak má být vedeno kolektivní zemědělství. Byly zřízeny strojově-traktorové stanice a sovchozy, které pomáhaly rolníkům při zvelebování hospodářství.

Kulactvo se v předtuše zkázy pokoušelo postavit na odpor a provedlo »obilní stávk«, chtějíc takto donutit stranu, když ne ke kapitulaci, tedy alespoň k ústupu. Téhož roku byla odhalena rozsáhlá škůdcovská organizace buržoasních odborníků v šachtinském okresu doneckého revíru, a potom i v jiných okresech. Škůdčové byli spolčení s imperialistickými státy.

Strana, vedena Stalinem, učinila mimořádná opatření

proti kulactvu a zlomila jeho odpor. Škůdčové byli přísně potrestáni. Soudruh Stalin vyzval stranu, aby vyvodila důsledky ze šachtinského procesu a především poukázal na to, že bolševici, pracující v hospodářství, sami musí ovládnout výrobní techniku a že je třeba urychlit školení nových technických kvalifikovaných sil z řad dělnictva.

Když strana zahájila útok proti kulactvu, vystoupili na scénu roku 1928-1929 na místo trockistů a zinověvovců, rozdrčených stranou, Bucharin, Rykov, Tomský a celá jejich protistranická skupina pravých kapitulantů, usilujících o obnovu kapitalismu. Současně imperialisté, spoléhající na kapitulantství pravých, činí nový pokus, aby zatáhli Sovětský svaz do války. V generálních štábech Anglie a Francie jsou vypracovávány plány nové intervence proti Sovětskému svazu, zamýšlené na rok 1929-1930.

Jako vítězství Veliké socialistické revoluce v říjnu 1917 by bylo nemožné bez potření kapitulantů a stávkokazů, bylo by nemožné i vítězství socialismu na venkově bez potření pravých kapitulantů v letech 1928-1929. Zvláštní význam pro vítězství strany nad bucharinovsko-rykovovskou protistranickou skupinou měly Stalinovy projevy »O pravém nebezpečí ve VKS(b)« (na plenu moskevského výboru a moskevské kontrolní komise v říjnu 1928) a »O pravé úchylce ve VKS(b)« (na plenu ústředního výboru VKS(b) v dubnu 1929).

V těchto Stalinových projevech byli praví úplně demaskováni jako nepřátelé leninismu a bylo dokázáno, že jsou agenturou kulactva ve straně.

V bojích proti pravým semknul Stalin celou stranu a vedl ji do útoku proti poslední baště kapitalistického vykořisťování v naší zemi. Stalinově genialitě, jeho nezlomné vůli a rozvážné prozíravosti nutno vděčiti, že revoluce byla zvednuta na nový, vyšší stupeň. V památném článku »Rok velikého přelomu«, napsaném roku 1929 k XII. výročí Října, Stalin pravil:

»Uplynulý rok byl rokem velikého přelomu na všech

frontách socialistické výstavby. Přelom tento probíhal a probíhá ve znamení rozhodného útoku socialismu proti kapitalistickým živelům měst i venkova. Tento útok se vyznačuje tím, že nám již přinesl řadu rozhodujících úspěchů v hlavních oborech socialistického přebudování (rekonstrukce) našeho národního hospodářství.«*

Strana docílila rozhodného přelomu, pokud jde o produktivitu práce. Byl v základě vyřešen jeden z nejnepohodlnějších úkolů socialistické industrialisace — úkol akumulace prostředků k výstavbě těžkého průmyslu. Strana docílila stěžejního přelomu v rozvoji našeho zemědělství, v rozvoji našeho rolnictva. Bouřlivě se začalo vyvíjet kolchozní hnutí, které rychlostí svého rozvoje předstihovalo dokonce těžký průmysl. To byl počátek masového kolchozního hnutí.

»Nové a rozhodující v nynějším kolchozním hnutí záleží v tom — psal Stalin — že do kolchozů jdou rolníci nikoli v jednotlivých skupinách, jak tomu bylo dříve, nýbrž celé vesnice, okresy, obvody a dokonce kraje. A co to znamená? To znamená, že do kolchozů vstupuje střední rolník. V tom záleží onen základní přelom v rozvoji zemědělství, který znamená velmi důležitý úspěch sovětské moci...«**

Tak byl za Stalina vedení připraven světodějný obrat od politiky omezování a vytlačování kulackých živelů k politice zlikvidování kulactva jako třídy na podkladě úplné kolektivisace.

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání str. 250.

** Tamtéž, str. 258.

IX

Stalin vystoupil 27. prosince 1929 na konferenci marxistických zemědělských odborníků. V svém projevu odhalil podstatu buržoasní theorie »rovnováhy« mezi sektory národního hospodářství, úplně vyvrátil protimarxistickou teorii, že socialistická výstavba »půjde sama sebou«, a protimarxistickou teorii »odolnosti« malorolnického hospodářství. Vyvrátil všechny tyto buržoasní, protimarxistické a pravěoportunistické teorie, podal hluboce promyšlenou analýsu povahy kolchozů jako socialistické formy hospodářství a zdůvodnil přechod k úplné kolektivisaci a likvidaci kulactva jako třídy na tomto podkladě.

Lenin už na XI. sjezdu strany mluvil o posledním a rozhodném boji proti ruskému kapitalismu, onomu kapitalismu, který se rodí z drobného rolnického hospodářství, avšak tehdy nebylo ještě možno přesně stanovit, kdy tento boj bude podstoupen. Soudruh Stalin s vrozeným mu geniálním bystrozrakem vědecky dokázal, že doba k poslednímu rozhodnému boji proti domácímu kapitalismu již nastala. Veliký dialektik Stalin objasnil, že likvidace kulactva jako třídy neznamená, že se pokračuje v dřívější politice omezování a vytlačování kulactva, nýbrž že je to v politice strany obrat.

»Jestliže konfiskace statkářské půdy byla první krok Říjnové revoluce na venkově — praví se v usneseních XVI. sjezdu strany — je přechod ke kolchozům druhý, a to rozhodující.

jící krok, kterým je zahajována jedna z nejdůležitějších etap při vybudování základu socialistické společnosti v Sovětském svazu.«*

K socialistickému hospodářství dospěl venkov proto, že hospodářská nutnost vyžadovala přechodu k družstevní velkovýrobě, ke kolektivnímu strojnímu zemědělství. Bolševická strana a sovětský stát po dobu několika let vytvářely na venkově nové produktivní síly, zaváděly nové technické zařízení — traktory, kombajny atd., školily kvalifikované síly pro socialistické zemědělství, miliony lidí, osvojujících si novou techniku.

V památném pozdravu dělnictvu stalingradského traktorového závodu v den jeho otevření (17. června 1930) soudruh Stalin napsal:

»Posílám pozdrav a blahopřeji k vítězství dělníkům a vedoucímu personálu prvního traktorového gigantu v Sovětském svazu, významného řádem Rudého praporu. 50.000 traktorů, které máte každého roku dodat zemi, jest 50.000 nábojů, vyhazujících starý buržoasní svět do povětří a klestících cestu novému socialistickému řádu na venkově. Přeji Vám zdaru při splnění Vašeho programu.«**

Nové produktivní síly, vytvořené na venkově, nezbytně vedly k novým, *socialistickým* vztahům mezi lidmi.

Stalin, jenž všestranně propracoval marxisticko-leninské učení o socialismu, objasnil, že přejítí ke kolektivisaci je možno nikoli prostým a klidným vstupováním rolníků do kolchozů, nýbrž hromadným bojem rolnictva proti kulactvu. Bylo nutno na hlavu porazit kulactvo v otevřeném boji před očima všech rolníků, a proto přechod k úplné kolektivisaci se nerozlučně pojil s úkolem likvidace kulactva jako třídy.

Pokyny soudruha Stalina, že je nutno učinit obrat v po-

* »VKS(b) v resolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plena ústředního výboru«, díl II, ruské vydání, str. 432.

** »Pravda«, čís. 166 z 18. června 1930.

litice strany od omezování vykořisťovatelských tendencí kulactva k zlikvidování kulactva jako třídy, se staly základem usnesení ústředního výboru z 5. ledna 1930 »O tempu kolektivisace a opatřeních státu k podpoře výstavby kolchozů«.

Neprátele strany se všemožně snažili zmařit linii strany na kolektivisaci země. Tyto nepřátelské pokusy se projevily nejen v otevřeném vystoupení pravých kapitulantů proti kolektivisaci, nýbrž i v »levičáckém« překrucování linie strany, v tom, že nebylo dodržováno tempo kolektivisace stanovené stranou, že byla přestupována leninsko-stalinská zásada dobrovolnosti při budování kolchozů, že se bláhově přeskakovalo přes artěl ke komuně, že byly nuceně zespolečňovány obytné budovy, drobný brav, drúbež atd.

Vnitřní i zahraniční nepřátelé, interventi a jejich náhončí doufali, že toto »levičácké«, a někdy i vědomé provokační počínání popudí rolnictvo proti vládě sovětů. V štábech imperialistických států již stanovili dobu nové intervence. Avšak vůdce strany včas postřehl nové nebezpečí.

2. března 1930 byl z usnesení ústředního výboru uveřejněn Stalinův článek »Závrať z úspěchů«, v kterém Stalin odsoudil »levičácké« přehmaty, hrozící zahubit kolchozní hnutí. »V článku byla pádně zdůrazňována zásada dobrovolnosti při výstavbě kolchozů a poukazovalo se na to, že je nutno při stanovení tempa a method kolektivisace přihlížet k rozdílnosti poměrů v různých krajích Sovětského svazu. Soudruh Stalin připomínal, že hlavní formou kolchozního hnutí jest zemědělský artěl... Článek soudruha Stalina měl obrovský politický význam. Pomohl organisacím strany napraviti jimi spáchané chyby a zasadil pádnou ránu nepřátelům sovětské moci, kteří doufali, že se jim podaří využitím přehmatů poštvat rolnictvo proti vládě sovětů.«

Když byl soudruh Stalin pádně odsoudil »levičácké« překrucování a současně navždy pohřbil naděje interventů, objasnil jako učitel milionových mas stranickým i bezpartijním funkcionářům, v čem záleží umění vésti.

»Umění vésti — psal Stalin — je vážná věc. Nesmíme se opožďovat za hnutím, neboť opozdit se znamená odtrhnout se od mas. Avšak nesmíme ani předbíhat, neboť předbíhat znamená ztratit spojení s masami. Kdo chce vésti hnutí a zároveň udržet spojení s milionovými masami, musí bojovat na dvě fronty — jak proti těm, kdož se opožďují, tak i proti těm, kdož předbíhají.«*

V článku »Odpověď soudruhům kolchozníkům«,** adresovaném milionům kolchozníků, který vyšel potom 3. dubna 1930, odhalil Stalin kořen chyb v rolnické otázce a hlavní chyby v kolchozním hnutí, neobyčejně pádně objasnil, v čem tkví zákony útoku na frontě třídního boje. Není možno útočit, nejsou-li upevňovány dobyté posice — praví soudruh Stalin — nejsou-li síly přeskupovány, není-li fronta zajištěna zálohami, není-li upevňováno zázemí. Oportunisté nechápu třídní povahu útoku: útok proti jaké třídě a ve svazku s jakou třídou? Potřebujeme — pravil Stalin — ne jakýkoli útok, nýbrž útok proti kulakovi ve svazku se středním rolníkem.

Stalinově vedení lze vděčit, že po nápravě přehmatů byla vytvořena pevná základna pro nový mohutný růst kolchozního hnutí. Strana v čele se soudruhem Stalinem vyřešila jeden z nejtěžších úkolů proletářské revoluce po dobytí moci, úkol převedení drobných rolnických hospodářství na koleje socialismu, úkol zlikvidování kulactva jako nejpočetnější vykořisťovatelské třídy.

To byl dalekosáhlý revoluční převrat, skok ze starého kvalitativního stavu společnosti do kvalitativního stavu nového, který se rovnal svými důsledky revolučnímu převratu v říjnu 1917.

Tato revoluce se vyznačovala tím, že byla provedena *shora*, z popudu státní moci, za přímé podpory milionových

* Stručné dějiny Vsesvazové komunistické strany (bolševiků), české vydání, str. 293-294.

** J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání, str. 287-288.

rolnických mas *zdola*, které bojovaly proti kulackému jhu a za svobodný život v kolchozech.«*

Stalin, řídě se Leninovými pokyny o nutnosti přechodu od drobných rolnických hospodářství k družstevnímu, kolektivnímu zemědělskému velkozávodu, řídě se družstevním Leninovým plánem, propracoval theoreticky a uskutečnil v praxi *učení o kolektivisaci zemědělství*. Obohatil je tímto přínosem: 1. všestranně propracoval otázku kolchozní formy socialistického hospodářství na venkově; 2. objasnil, že základní a hlavní formou budování kolchozů v nynější etapě je zemědělský artěl jakožto nejsprávnější a pro rolnictvo nejsrozumitelnější forma, která umožňuje spojovat osobní zájmy kolchozníků s jejich zájmy společenskými, přizpůsobovat osobní zájmy kolchozníků k zájmům společenským; 3. zdůvodnil přechod od politiky omezování a vytlačování kulactva k politice zlikvidování kulactva jako třídy na podkladě úplné kolektivisace; 4. postřehl význam traktorových stanic jakožto opěrných bodů při socialistickém přebudování zemědělství a při poskytnutí pomoci zemědělství a rolnictvu socialistickým státem.

V únoru 1930 Ústřední výkonný výbor SSSR, vyhovuje četným žádostem mnohých organizací, valných schůzí dělníků, rolníků a rudoarmějců, usnesl se vyznamenat J. V. Stalina druhým řádem Rudého praporu za veliké zásluhy na frontě socialistického budování.

XVI. sjezd strany (26. června — 13. července 1930) vešel do dějin jako sjezd rozvinutého útoku socialismu na celé frontě. Stalin ve svém referátu objasnil podstatu rozvinutého útoku socialismu proti kapitalistickým živlům na celé frontě a konstatoval, že naše země již *ustoupila do období socialismu*.

Referuje na sjezdu o úspěších dosažených v industrialisaci

* Stručné dějiny Vsesvazové komunistické strany (bolševiků), české vydání, str. 290.

země a kolektivisaci zemědělství, zároveň vysvětlil, jaké úkoly nám ukládá nové období vývoje. Jestliže jsme *rychlostí* vývoje dohonili a předstihli čelné kapitalistické země, zůstáváme co do *úrovně* průmyslové výroby ještě velmi pozadu za čelnými kapitalistickými zeměmi. Z toho vyplývá úkol dalšího urychlení tempa, úkol dohonit a předstihnout kapitalistické země také co do úrovně průmyslové výroby. Ve svém referátu objasnil soudruh Stalin úkoly strany při provedení první pětiletky za čtyři léta.

Pracující celé země s nadšením přikročili k provádění nesmírných úkolů, vytyčených na sjezdu. Rozsáhle se rozvinulo socialistické soutěžení a hnutí úderníků. V době XVI. sjezdu se zúčastnily socialistického soutěžení nejméně 2 miliony dělníků, a členy údernických brigád bylo přes milion dělníků.

»Nejpozoruhodnější na soutěžení je — pravil soudruh Stalin na XVI. sjezdu — že působí podstatný převrat v nazírání lidí na práci, neboť přeměňuje práci z potupného a těžkého břemene, za jaké byla pokládána dříve, ve věc *cti*, ve věc *slávy*, ve věc *statečnosti a hrdinství*. Nic podobného není a nemůže být v zemích kapitalistických.«*

Splnění plánu první pětiletky vyžadovalo rekonstrukce všech odvětví národního hospodářství na podkladě nové, moderní techniky. Technika nabývala rozhodujícího významu. Vůdce strany proto razil 4. února 1931 v projevu »O úkolech hospodářských pracovníků« na první všesvazové konferenci pracovníků socialistického průmyslu nové heslo: »Bolševici musí ovládnout techniku«, »Technika v období rekonstrukce rozhoduje všecko«.

V době, kdy strana vyvíjela nesmírné úsilí při budování socialismu, nabývala stále většího významu marxisticko-leninská výchova členů strany a kandidátů, studium historických zkušeností bolševické strany, boj proti falšovatelům jejích dějin.

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, 10. ruské vydání, str. 393.

V listopadu 1931 uveřejnil Stalin známý dopis redakci časopisu »Proletářská revoluce«, který měl mimořádný význam pro další ideové semknutí šiků strany. V tomto dopisu demaskoval trockistické falšovatele dějin bolševismu, objasnil, že leninismus vznikl, vyrostl a zesílil v neúprosném boji proti oportunistu všech odstínů, že bolševici byli jediná na světě revoluční organizace, která nadobro potřela oportunisty a centristy a vyhnala je ze strany. V tomto dopisu s veškerým důrazem ukázal, že trockismus je předvoj kontrarevoluční buržoasie, který vede boj proti komunismu, proti vládě sovětů a proti budování socialismu v Sovětském svazu.

Počátkem roku 1933 byla první pětiletka splněna před stanovenou lhůtou. V lednu 1933 přednesl Stalin na plenu ústředního výboru a ústřední kontrolní komise referát »Výsledky první pětiletky«. Naše země — pravil — se přeměnila z agrární země v zemi průmyslovou, ze země maloroľnické v zemi největšího, pokročilého socialistického zemědělství. Vykořisťovatelské třídy byly ze svých výrobních posic bojem vytlačeny. Jejich zbytky se rozprchly po celé zemi a začaly bojovat proti vládě sovětů zákeřně. Proto bylo nutno zvýšit ostražitost, zahájit boj za ochranu socialistického vlastnictví, tohoto základu sovětského zřízení, a všemožně upevňovat diktaturu proletariátu.

V druhém projevu na plenu ústředního výboru »O práci na venkově« podal Stalin hluboce promyšlenou analysu nedostatků činnosti strany na venkově a nastínil celý program práce, jak upevnit kolchozní zřízení.

Před stranou se vynořil nový úkol: bojovat za upevnění kolchozů, za organizaci práce v kolchozech, za to, aby kolchozy byly učiněny bolševickými, aby byly očištěny od nepřátelských kulackých, škúdcovských živlů. Proto soudruh Stalin navrhl, aby v traktorových stanicích a sovchozech byla zřízena politická oddělení. Politická oddělení při traktorových stanicích vykonala za dvě léta (1933—1934) mnoho pro upevnění kolchozů.

Na prvním všesvazovém sjezdu kolchozních úderníků 19. února 1933 soudruh Stalin razil a zdůvodnil heslo: učinit kolchozy bolševickými a kolchozníky zámožnými.

»Aby se kolchozníci stali zámožnými — pravil Stalin — je třeba nyní jen jednoho: pracovat v kolchozu poctivě, řádně využívat traktorů a strojů, řádně využívat tažného dobytka, řádně obdělávat půdu a stříci kolchozní vlastnictví.«*

Stalinův projev pevně utkvěl v paměti milionů kolchozníků, stal se praktickým akčním programem kolchozů.

V referátu o činnosti ústředního výboru VKS(b), předneseném v Leningradě před XVII. sjezdem strany, charakterizoval geniální tribun revoluce a miláček strany S. M. Kirov velikého organisátora socialistických vítězství dělnické třídy takto:

»Soudruzi, mluvíme-li o zásluhách naší strany, o úspěších naší strany, nemůžeme nemluvit o *velikém organisátorovi nesmírných vítězství, kterých jsme dosáhli. Mluvím o soudruhuvi Stalinovi.*

Musím vám říci, že je to opravdu nejdůslednější, skutečně všestranný následovník, pokračovatel toho, co nám zůstavil veliký zakladatel naší strany, kterého jsme ztratili už před deseti lety.

Je těžko si představit postavu giganta, jakým jest Stalin. V posledních letech, od té doby, co pracujeme bez Lenina, nebylo ani jednoho obratu v naší činnosti, ani jednoho významnějšího počínu, hesla a směrnice v naší politice, jehož autorem by nebyl soudruh Stalin, jehož autorem by byl někdo jiný. Veškerá hlavní práce — to musí strana vědět — je prováděna podle pokynů, z iniciativy a za vedení soudruha Stalina. Nejvýznamnější otázky mezinárodní politiky jsou řešeny podle jeho pokynů, a nejenom tyto velké otázky, nýbrž i na pohled podřadné, ba dokonce nejne-

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání, str. 393.

patrnější otázky ho zajímají, když se týkají dělníků, rolníků a všech pracujících naší země.

Musím říci, že to platí nejen o budování socialismu v celku, nýbrž i o jednotlivých otázkách naší práce. Všimneme-li si na příklad problémů obrany naší země, je třeba s veškerým důrazem podtrhnout, že za všechny naše úspěchy, o kterých jsem mluvil, plně vděčíme Stalinovi.

Pevná vůle, nesmírný organizační talent tohoto člověka zajišťuje straně včasné provedení významných historických obrátů, spojených s vítězným budováním socialismu.

Všimněte si hesel soudruha Stalina: »Učinit kolchozníka zámožným«, »Učinit kolchozy bolševickými«, »Ovládnout techniku«, všimněte si šesti památných podmínek soudruha Stalina! — Všechno, co dává směr budování socialismu v tomto stadiu naší práce, pochází od tohoto člověka, a všeho, čeho jsme dosáhli v první pětiletce, bylo dosaženo na základě jeho pokynů.«*

Počátkem roku 1934 řídí Stalin jednání XVII. sjezdu strany, který vešel do dějin jako *sjezd vítězů*. Ve zprávě na sjezdu zhodnotil výsledky světodéjních vítězství strany, vítězství socialismu v Sovětském svazu.

Zvítězila politika industrialisace, úplné kolektivisace a likvidace kulactva jako třídy. Zvítězilo učení o možnosti vybudování socialismu v jedné zemi. Socialistická soustava se stala neomezeně vládnoucí silou v celém národním hospodářství, všechny ostatní soustavy propadly zkáze. Kolchozy zvíťezily definitivně a nenávratně.

Avšak Stalin upozorňoval, že boj není naprosto skončen. I když nepřátelé byli poraženi, zůstávají zbytky jejich ideologie v mentalitě lidí a často se projevují. Zůstalo kapitalistické obklíčení. Ožívá a těží z přežitků kapitalismu ve vědomí lidí.

* S. M. Kirov: »Vybrané články a projevy v letech 1912-1934«, 1939, ruské vydání, str. 609-610.

Soudruh Stalin objasnil, že přežitky kapitalismu ve vědomí lidí jsou na poli národnostní otázky mnohem odolnější než kdekoli jinde. Když odpovídal na dotaz, která úchylnka je hlavní nebezpečí — zda úchylnka k velkoruskému nacionalismu nebo úchylnka k nacionalismu místnímu — pravil, že za nynějších poměrů »hlavním nebezpečím je ona úchylnka, proti které se přestalo bojovat a kterou proto nechali vyrůst v nebezpečí pro stát.«*

Je třeba systematicky usilovat o to, aby byly překonány přežitky kapitalismu ve vědomí lidí; je třeba systematicky kritizovat ideologii všech směrů nepřátelských leninismu; je nutno ustavičně propagovat leninismus, zvyšovat ideologickou úroveň členstva strany a vychovávat pracující v duchu internacionálního. Stalin zvláště důrazně podtrhl, že je nutno zvýšit ostražitost strany:

»Je třeba stranu nikoli konejšit sladkými slovy, nýbrž zvyšovat její ostražitost, ne ji uspávat, nýbrž udržovat ve stavu bojové pohotovosti, ne ji odzbrojovat, nýbrž ozbrojovat, ne ji demobilisovat, nýbrž udržovat v stavu mobilisace k provedení druhé pětiletky.«**

V Stalinově referátu byl rozvinut konkrétně propracovaný program další práce strany na poli průmyslu, zemědělství, obchodu a dopravy, program organizační práce (kádry kvalifikovaných pracovníků, přezkoumání a kontrola toho, co bylo vykonáno); byl vytyčen úkol »povznést organizační vedení na úroveň vedení politického«. V Stalinově referátu byl rozvinut program činnosti na poli kultury, vědy, lidového školství a ideologického boje. XVII. sjezd schválil na návrh S. M. Kirova referát soudruha Stalina plně jako usnesení sjezdu, jako zákon strany, jakožto program činnosti strany pro nejbližší období. Na sjezdu byl schválen také druhý pětiletý plán rozvoje národního hospodářství.

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání str. 445.

** Tamtéž, str. 454-455.

Úspěchy generální linie strany způsobily, že v zemi ustavičně rostl průmysl a zemědělství. Druhá stalinská pětiletka byla v průmyslu splněna v dubnu 1937 před stanovenou lhůtou, za 4 léta a 3 měsíce. Dověšení rekonstrukce průmyslu a zemědělství způsobilo, že naše národní hospodářství bylo vybaveno nejmodernějším technickým zařízením na světě. Našemu průmyslu se dostalo obrovského množství strojního zařízení, strojů a jiných výrobních prostředků. Naše zemědělství dostalo prvotřídní sovětské traktory, kombajny a jiné složité hospodářské stroje. Doprava dostala prvotřídní automobily, lokomotivy, parníky a letadla. Dělnicko-rolnická Rudá armáda dostala novou, skvělou technickou výzbroj — děla, tanky, letadla a válečné lodi.

Veškerá tato obrovská práce, spojená s vybavením našeho hospodářství novou technickou výzbrojí, je prováděna za přírodního vedení soudruha Stalina. Nové typy strojů, významné technické novinky nebo vynálezy byly a jsou zaváděny podle jeho bezprostředních pokynů. Sám vniká do všech podrobností technické rekonstrukce průmyslu a zemědělství, povzbuzuje a podněcuje dělníky a inženýry, vedoucí podniků a hospodářských ústředí, vynálezce a konstruktéry. Mimořádně velkou a vřelou pozornost věnuje technickému vybavení naší Rudé armády, válečného letectva a válečného loďstva, takže Rudá armáda se stala postrachem nepřátel socialismu a nepremožitelnou silou.

Nová, mohutná technika vyžadovala lidí, kteří by si ji mohli podrobit a vytěžit z ní všechno, co z ní lze dostat. Bylo třeba dosáhnout přelomu a přimět naše pracovníky, aby věnovali pozornost osvojení nové techniky a usilovnější všestranné výchově četných kádrů kvalifikovaných pracovníků, schopných dostat z této techniky co nejvíce. V tomto směru měl mimořádný význam projev soudruha Stalina při propouštění absolventů akademií Rudé armády v květnu 1935.

»Aby technická výzbroj byla uvedena do pohybu — pravil soudruh Stalin — a byla do krajnosti využita, je třeba lidí, zvládnuvších techniku, je třeba kvalifikovaných pracovníků, schopných si osvojit a využít této technické výzbroje podle všech pravidel umění. Technika bez lidí, zvládnuvších techniku, je mrtvá. Technika, řízená lidmi, zvládnuvšími techniku, může a musí dělat divy. Kdyby v našich výrobných závodech a továrnách, v našich sovchozech a kolchozech, v naší dopravě, v naší Rudé armádě byly dostatečně početné kádry pracovníků, schopných podrobit si tuto techniku, dosáhla by naše země třikrát až čtyřikrát lepších výsledků, než má dnes... Je třeba konečně pochopit, že ze všech cenných kapitálů na světě kapitálem nejcennějším a nejdůležitějším jsou lidé, kádry. Je třeba pochopit, že v našich nynějších poměrech »kádry rozhodují všechno«. Budeme-li mít dobré a četné kádry pracovníků v průmyslu, v zemědělství, v dopravě a v armádě, bude naše země nepřemožitelná. Nebudeme-li mít takové kádry, budeme kulhat na obě nohy.«*

Projev soudruha Stalina byl mocným podnětem k rozřešení jednoho z nejdůležitějších úkolů socialistické výstavby — problému kádrů. Význam tohoto pokynu vůdce strany tkvěl nejenom v tom, že přiměl všechny stranické i sovětské organizace povšimnout si problému kádrů, nýbrž i v tom, že nabyl širokého a masového ohlasu dole, a vyvolal nové nadšení k práci.

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání, str. 461, 462.

Z iniciativy uvědomělých dělníků zdola vzešlo s mohutnou silou *stachanovské hnutí*. Začalo v doneckém revíru, v hornictví, a neuvěřitelně rychle se rozšířilo po celé zemi, ve všech odvětvích národního hospodářství. Desetitisíce a statisíce skvělých hrdinů práce podaly příklady zvládnutí techniky a socialistické pracovní výkonnosti v průmyslu, v dopravě a v zemědělství.

Soudruh Stalin vysvětlil celé straně veliký historický význam tohoto nového hnutí. V projevu na první všesvazové poradě stachanovců v listopadu 1935 pravil, že stachanovské hnutí »je výrazem nového rozmachu socialistického soutěžení, nové, vyšší etapy socialistického soutěžení... Význam stachanovského hnutí tkví v tom, že je to hnutí, které rozbíjí staré technické normy jako nedostačující, předstihuje v celé řadě případů pracovní produktivitu pokročilých kapitalistických zemí a tak otvírá praktickou možnost dalšího upevňování socialismu v naší zemi, možnost přeměny naší země v zemi největšího blahobytu.«*

Soudruh Stalin objasnil, že toto hnutí klesí cestu ke komunismu, že obsahuje v sobě zárodek takového kulturního a technického rozmachu dělnické třídy, který vede k odstranění protikladu mezi prací duševní a prací fyzickou.

Když soudruh Stalin mluvil o předpokladech stachanovského hnutí, objasnil, v čem je veliká síla a nepřemožitelnost naší revoluce:

»Naše revoluce je jediná, která nejen že rozbila okovy kapitalismu a dala lidu svobodu, nýbrž měla kdy dáti lidu také materiální podmínky k blahobytnému životu. V tom je síla a nepřemožitelnost naší revoluce.«**

Stalin bezprostředně řídil jednání všesvazové rady stachanovců a jiných porad čelních pracovníků průmyslu, dopravy a zemědělství v Kremlu. Společně se stachanovci prů-

* *Tamtéž*, str. 463, 464.

** *Tamtéž*, str. 468.

myslu a dopravy, s řidiči kombajnů a traktorů, s dojičkami, s hrdinkami řepných polí projednával podrobně otázky techniky a výroby ve všech odvětvích národního hospodářství.

V Kremle přijímal Stalin spolu s členy ústředního výboru a vlády četné delegace kvetoucích bratrských socialistických republik. To byla výrazná demonstrace velikého přátelství mezi národy Sovětského svazu, dosaženého prováděním leninsko-stalinské politiky v národostní otázce. Spolu s čelnými dělníky a kolchozníky vypracovával soudruh Stalin a jeho spolupracovníci nejdůležitější rozhodnutí v nejvýznamnějších otázkách budování socialismu.

»Lenin učil, že skutečnými vůdci bolševiky mohou být jedině takoví vůdci, kteří dovedou nejen učit dělníky a rolníky, nýbrž se také učit od nich« — pravil soudruh Stalin v projevu na poradě stachanovců. Sám podal nejlepší příklad takového spojení s masami, počínaje prvními kroky své revoluční činnosti.

Socialistická rekonstrukce celého národního hospodářství způsobila podstatnou změnu ve vzájemném poměru tříd v zemi. To vyžadovalo, aby byla změněna ústava, schválená už roku 1924. Z popudu soudruha Stalina předložil ústřední výbor strany na VII. sjezdu sovětů SSSR návrh na změnu ústavy.

Zvláštní ústavní komise za předsednictví soudruha Stalina vypracovala předlohu nové ústavy. Tato předloha byla dána všemu lidu k diskusi, která trvala pět a půl měsíce. Nebylo koutku v naší zemi, kde by pracující lid neposuzoval a neprojednával tento světodějný dokument. Veškerý sovětský lid s nesmírnou radostí a hrdostí vítal a schvaloval návrh ústavy.

V referátu na mimořádném VIII. sjezdu sovětů o předloze nové ústavy zdůraznil hluboce soudruh Stalin tuto předlohu ústavy a vyličil ohromné změny, ke kterým došlo v naší zemi od schválení ústavy roku 1924. Vítězství socialismu umožnilo

přejít k další demokratisaci volební soustavy, k zavedení všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva.

Všechna nesmírná vítězství socialismu jsou utvrzena v ústavě SSSR. Podle ústavy se sovětská společnost skládá ze dvou přátelených tříd — dělnictva a rolnictva. Politickým základem Sovětského svazu jsou sověty poslanců pracujícího lidu. Ekonomickým základem Sovětského svazu je socialistické vlastnictví výrobních prostředků. Všichni občané SSSR mají zajištěno právo na práci, na odpočinek, na vzdělání a na materiální zaopatření v stáří, jakož i v nemoci a invaliditě. Rovnoprávnost občanů bez ohledu na jejich národnost, rasu a pohlaví je neporušitelným zákonem. Aby byla úpevněna socialistická společnost, zajišťuje ústava svobodu slova, tisku, svobodu shromažďovací a svobodu veřejných projevů, právo sdružovat se v organizace a spolky, nedotknutelnost osoby, nedotknutelnost obydlí a listovní tajemství, právo asyly pro cizí státní příslušníky, pronásledované za hájení zájmu pracujícího lidu nebo za vědeckou činnost nebo za národně-osvobozenský boj. Tato v dějinách nevídaná významná práva a svobody pro pracující lid jsou zajištěna materiálně, hospodářsky celým systémem socialistického hospodářství, které nezná krisi, anarchie a nezaměstnanosti.

Ústava SSSR zároveň ukládá všem občanům důležité povinnosti: dbáti zákonů, zachovávat pracovní kázeň, čestně dodržovat společenské závazky, dbáti pravidel socialistického soužití, stříci a upevňovat socialistické vlastnictví a bránit socialistickou vlast.

To, o čem po staletí horovali nejlepší a nejpokročilejší geniové lidstva, učinila neporušitelným zákonem ústava SSSR — ústava vítězného socialismu a rozvinuté socialistické demokracie.

VIII. sjezd sovětů schválil a přijal tuto ústavu 5. prosince 1936. Národy Sovětského svazu nazvaly jednomyslně novou ústavu SSSR na počest jejího tvůrce ústavou stalinskou. Pro pracující lid Sovětského svazu je to bilance boje a vítězství,

pro pracující lid všech kapitalistických zemí je to veliký program boje. Ústava utvrdila světodějný fakt, že Sovětský svaz vstoupil do nového období vývoje, do období dovršení výstavby socialistické společnosti a postupného přechodu ke komunismu. Vyzbrojuje pracující lid celého světa morálně a politicky k boji proti buržoasní reakci. Ukazuje, že to, co bylo uskutečněno v Sovětském svazu, může být uskutečněno i v jiných zemích.

Referát soudruha Stalina o předloze nové ústavy je velmi cenný přínos, obohacující marxismus-leninismus; je možno jej postavit na roveň geniálnímu výtvaru marxismu »Manifestu komunistické strany«.

Vítězství socialismu, kterých dosáhla strana za Stalinova vedení, uváděla nepřátele lidu v ještě větší zběsilost. Roku 1937 byly odhaleny nové skutečnosti o netvorech z řad bucharinovsko-trockistické bandy vyzvědačů, škůdců a vrahů ve službách špionážních orgánů kapitalistických států. Soudní procesy dokázaly, že tito vyvrhelové lidstva se spikli proti Leninovi, proti straně a proti sovětskému státu hned od prvních dnů Říjnové revoluce. Plníce vůli svých imperialistických pánů, chtěli zničit stranu a sovětský stát, ochromit obranu země, usnadnit cizí vojenskou intervenci, připravit porážku Rudé armády, rozkouskovat Sovětský svaz, učinit z něho kolonii imperialismu a obnovit v Sovětském svazu kapitalistické otroctví. Za Stalinova vedení strana a vláda sovětů rozmetaly vosí hnízda nepřátel lidu. V referátu na plenu ústředního výboru v březnu 1937 »O nedostatecích činnosti strany« rozvinul Stalin přesný program upevňování stranických a sovětských orgánů, program opatření k zvýšení politické ostražitosti, a razil heslo: »Ovládnout bolševismus«. Stalin vyzbrojil stranu k boji proti nepřátelům lidu a ukázal, jak je demaskovat. Sovětský soud odhalil jejich zločiny a odsoudil trockisticko-bucharinovské stvůry k smrti zastřelením. Sovětský lid schválil rozdrčení trockisticko-bucharinovské bandy a přešel k aktuálnímu věcem — k přípra-

vám voleb do Nejvyššího sovětu SSSR, aby je provedl organizovaně.

Za vedení ústředního výboru a soudruha Stalina se strana s veškerou energií věnovala přípravě voleb. Zavedení nové ústavy znamenalo obrat v politickém životě země, další demokratisaci veškerého politického života. Novou volební soustavou byla zvýšena politická aktivita mas a jejich kontrola nad sovětskými vládními orgány, vzrostla odpovědnost sovětských vládních orgánů před lidem. Za vedení ústředního výboru, za Stalinova vedení přebudovala strana ve shodě s novými úkoly formy své činnosti tak, aby byla rozšířena vnitrostranická demokracie, posíleny zásady demokratického centralismu, rozvinuta kritika a sebekritika, zesílena odpovědnost orgánů strany před členstvem. Hlavní důraz ve volební kampani položila strana na stalinskou myšlenku bloku komunistů a bezpartijních.

11. prosince 1937, před volbami, promluvil Stalin v svém volebním okrese. V projevu uvedl, že je podstatný rozdíl mezi volbami v Sovětském svazu, volbami opravdu svobodnými, a mezi volbami v zemích kapitalistických, kde lid je deptán vykořisťovatelskými třídami. U nás v Sovětském svazu jsou vykořisťovatelské třídy zlikvidovány, socialismus se už stal součástí každodenního života, a na tomto podkladě se konají volby. Stalin dále nastínil, jakými politiky mají být lidem zvoleni poslanci Nejvyššího sovětu. Lid musí požadovat, aby byli politiky leninského typu, stejně ryzími a pevnými, neohroženými v boji, nepodléhajícími ani v nejmenším panice, neúprosnými k nepřátelům lidu, prozíravými a neukvapenými při řešení komplikovaných politických otázek, kdy je zapotřebí všestranné orientace, stejně pravdivými a milujícími svůj lid, jako byl Lenin.

Celá země poslouchala řeč svého moudrého a geniálního vůdce. Jeho slova se hluboce vryla v paměť pracujícím. Stalinův projev stanovil zásady činnosti lidem zvolených po-

slanců, povzbudil lid a ještě pevněji utužil blok komunistů a bezpartijních.

12. prosince se konaly volby do Nejvyššího sovětu SSSR. Staly se svátkem všeho lidu, slavností sovětského lidu. Z 94 milionů voličů se zúčastnilo voleb přes 91 milionů (96,8%); 90 milionů voličů svým jednomyslným hlasováním pro kandidáty bloku komunistů i bezpartijních stvrdilo vítězství socialismu. To bylo skvělé vítězství stalinského bloku komunistů a bezpartijních, triumf strany Lenina a Stalina, triumf leninsko-stalinského vedení strany.

Morální a politické jednotě sovětského lidu se zde dostalo skvělého potvrzení. Stalin je první, lidem zvolený poslanec Nejvyššího sovětu SSSR.

Nesmírně zesilivší aktivita mas a obrovské úkoly další socialistické výstavby vyžadovaly, aby otázka ideového a politického zocelení našich kádrů byla řešena novým způsobem.

Soudruh Stalin v několika projevech vytyčil před našimi pracovníky jako velmi aktuální úkol osvojení bolševismu. Poukazoval na to, že máme všechny prostředky a možnosti, nezbytné k tomu, aby se naši pracovníci vyškolili ideologicky a zocelili politicky, a že na tom z devíti desetin závisí vyřešení všech našich praktických úkolů. Komise ústředního výboru VKS(b) za vedení soudruha Stalina a za jeho velmi aktivní účasti sepisuje »Stručné dějiny Všesvazové komunistické strany (bolševiků)«.

Vydání této knihy bylo velmi významnou událostí v ideovém životě bolševické strany. Strana dostala novou mohutnou ideovou bolševickou zbraň, dostalo se jí skutečné encyklopedie hlavních poznatků v oboru marxismu-leninismu. Stalinsky přesně a hluboce jsou v této knize vyloženy a zhodnoceny ohromné historické zkušenosti komunistické strany, jakých neměla a nemá žádná strana na světě. V knize je vysvětleno, jak byl dále rozvinut marxismus v nových poměrech třídního boje proletariátu, marxismus epochy imperialismu a proletářských revolucí, marxismus epochy vítězství

socialismu na jedné šestině zeměkoule. Za krátko bylo rozprodáno veliké množství exemplářů této knihy. »Je nutno přímo říci — pravil soudruh Ždanov na XVIII. sjezdu strany — že za existence marxismu je to první marxistická kniha, které se dostalo tak velkého rozšíření.

V práci »O dialektickém a historickém materialismu«, kterou napsal soudruh Stalin pro »Stručné dějiny VKS(b)«, je ideálně jasně a stručně podán geniální výklad základů dialektického a historického materialismu. V tomto díle shrnuje soudruh Stalin všecko, čím obohatili Marx, Engels a Lenin učení o dialektice, a rozvíjí dále učení dialektického a historického materialismu na podkladě nejnovějších vymožeností vědy a nejnovějších skutečností revoluční praxe.

Soudruh Stalin vykládá dialektický materialismus jako theoretický základ komunismu, jako světový názor marxisticko-leninské strany, který vyzbrojuje ideově dělnickou třídu v boji za dobytí diktatury proletariátu a vybudování komunismu. Mimořádně důrazně je v tomto díle objasněna vnitřní spojitost mezi filosofií marxismu-leninismu a revoluční praktickou činností bolševické strany. Nechce-li někdo sejít v politice na scestí — učí soudruh Stalin — musí se řídit poučkami marxistické dialektické metody, musí znát zákony historického vývoje.

Práce J. V. Stalina »O dialektickém a historickém materialismu«, napsaná geniálním mistrem marxistické dialektické metody, v které jsou shrnuty a zhodnoceny nesmírné praktické a theoretické zkušenosti bolševismu, *zvedá dialektický materialismus na nový, vyšší stupeň, je opravdu vrcholem marxisticko-leninského filosofického myšlení.*

V březnu 1939 řídí Stalin jednání XVIII. sjezdu strany. Sjezd byl velkolepou demonstrací doposud nevídané jednoty a monolitnosti celé strany, její semknutosti kolem leninsko-stalinského ústředního výboru.

Ve zprávě podal Stalin hluboce promyšlenou analýsu mezinárodního postavení Sovětského svazu a odhalil plány

podněcovatelů války a intervence proti Sovětskému svazu. Od XVII. sjezdu strany uplynulo 5 let. Pro kapitalistické země to bylo období velmi vážných otřesů jak hospodářských, tak i politických. Hospodářská krise v letech 1929-1932 a deprese zvláštního druhu byla v druhé polovině roku 1937 vystřídána novou hospodářskou krizí, která postihla Spojené státy, Anglii, Francii a řadu jiných kapitalistických zemí. Zostřila se krajně mezinárodní situace, zhroutil se poválečný systém mírových smluv, vzplanula nová, druhá imperialistická válka. Soudruh Stalin opravdu s geniálním bystrozrakem odhalil pikle válečných provokatérů a zcela přesně stanovil naše zásady na poli zahraniční politiky v této komplikované mezinárodní situaci. Pravidl:

»Strana má v zahraniční politice tyto úkoly:

1. I v budoucnosti provádět politiku míru a utužení hospodářských styků se všemi zeměmi;

2. zachovávat ostražitost a nepřipustit, aby naše země byla zatažena do konfliktů válečnými provokatéry, kteří si zvykli nechat si za sebe pálit prsty jiné;

3. všemožně zvyšovat bojeschopnost naší Rudé armády a Rudého válečného loďstva;

4. utužovat mezinárodní přátelské styky s pracujícím lidem všech zemí, majícím zájem na míru a na přátelství mezi národy.*

Když soudruh Stalin charakterisoval vymoženosti a úspěchy socialismu, růst socialistického hospodářství a vzestup materiální a kulturní úrovně lidu, jakož i další upevnění sovětského zřízení, vytyčil před stranou a veškerým sovětským lidem nový veliký světodějný úkol: v nejbližších 10-15 letech dohnat a předstihnout nejdůležitější kapitalistické země hospodářsky, t. j. pokud jde o množství výrobků připadající na jednoho obyvatele.

»Předstihli jsme — pravil soudruh Stalin — nejdůležitější

kapitalistické země výrobní technikou a rychlostí rozvoje průmyslu. To je úplně v pořádku. Ale to nestačuje. Je třeba předstihnout tyto země také ekonomicky. Můžeme toho dosáhnout a musíme toho dosáhnout. Jedině tehdy, předstihneme-li nejdůležitější kapitalistické země ekonomicky, můžeme se nadíti, že v naší zemi bude naprostý dostatek spotřebních předmětů, že budeme mít hojnost výrobků a nabudeme možnosti provést přechod od první fáze komunismu k druhé jeho fázi.*

Jako jeden z ústředních úkolů strany vytyčil v referátu soudruh Stalin celý vědecky zdůvodněný bolševický program školení a výchovy kvalifikovaných pracovníků, jich výběru, pověřování funkcemi a zkoumání.

Když Stalin líčil cestu, kterou strana prošla v období od XVII. do XVIII. sjezdu, pravil:

»Hlavní výsledek záleží v tom, že dělnická třída naší země, tím, že nadobro odstranila vykořisťování člověka člověkem a stabilisovala socialistický řád, dokázala celému světu, že její věc je spravedlivá. To je hlavní výsledek, jelikož posiluje víru v síly dělnické třídy a v neodvratnost jejího konečného vítězství.**

Stalinův referát na XVIII. sjezdu VKS(b) byl programový dokument komunismu, další krok vpřed v rozvoji marxisticko-leninské teorie. Stalin rozvinul dále Leninovu teorii socialistické revoluce. Rozvedl učení o možnosti vybudování socialismu v jedné zemi *v učení o možnosti vybudování komunismu v naší zemi dokonce i tehdy, zůstane-li kapitalistické obklíčení*. Tento jeho závěr patří k významným objevům marxisticko-leninské teorie, rovná se svým významem Leninovu objevu, že je možné vítězství socialismu v jedné zemi. Obohacuje leninismus a vyzbrojuje dělnickou třídu novou ideovou zbraní, dává straně velikou perspek-

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání, str. 536-537.

* J. Stalin: »Otázky leninismu«, české vydání, str. 540.

** Tamtéž, str. 569.

tivu boje za vítězství komunismu a znamená další rozvoj marxisticko-leninské teorie.

Lenin napsal známé dílo »Stát a revoluce« v srpnu 1917, t. j. několik měsíců před Říjnovou revolucí a vytvořením sovětského státu. Obhájil v této knize Marxovo a Engelsovo učení o státu před komolením a vulgarisováním oportunisty. Chtěl napsat druhou část spisu »Stát a revoluce«, kde zamýšlel shrnout hlavní závěry ze zkušeností ruských revolucí roku 1905 a 1917. Avšak smrt mu v tom zabránila.

Soudruh Stalin, přihlížeje k obrovským zkušenostem více než dvacetiletého trvání sovětského socialistického státu v kapitalistickém obklíčení, vytvořil *logicky učené a učené učení o socialistickém státu*. Učinil podrobnou analýzu etap vývoje socialistického státu, změny jeho funkcí ve spjitosti se změněnou situací, shrnul a zhodnotil veškeré zkušenosti budování sovětského státu a dospěl k závěru, že stát bude nezbytně existovat i za komunismu, bude-li dále trvat kapitalistické obklíčení.

To, co v otázkách teorie státu a diktatury dělnické třídy neměl čas vykonat Lenin, učinil Stalin!

Referát soudruha Stalina na XVIII. sjezdu VKS(b) je program dovršení výstavby beztřídní socialistické společnosti a ponenáhleho přechodu od socialismu ke komunismu. Sjezd bolševické strany jednomyslně schválil zprávu svého vůdce. Schválil tento referát jako směrnici, jakožto zákon pro veškerou činnost strany.

Referát soudruha Stalina na XVIII. sjezdu VKS(b) je skvělý vzor marxisticko-leninského vědeckého předvídaní na poli mezinárodních vztahů. Stalinovy moudré pokyny o úkolech naší zahraniční politiky, jeho vůdcovské umění zajistily veliká vítězství zahraniční politiky Sovětského svazu, ještě více zvýšily význam Sovětského svazu jako významného mezinárodního činitele, který je s to působit na mezinárodní situaci a změnit ji ve prospěch pracujících. Vláda Sovětského svazu, řídící se pokyny soudruha Stalina, zhatila úskočné

plány podněcovatelů války, kteří by byli rádi, kdyby za ně si pálil prsty někdo jiný, a zajistila klidnou práci národů Sovětského svazu. — Sovětský svaz uzavřením smluv o vzájemné pomoci s baltickými státy nesmírně upevnil obranné posice země socialismu a posílil své mezinárodní postavení.

Sovětský svaz za Stalinova vedení vyprostil z jařma polských statkářů a kapitalistů naše pokrevné bratry — národy Západní Ukrajiny a Západního Běloruska, které se vělenily do jednotné bratrské rodiny svobodných a šťastných národů Sovětského svazu.

Není možno mluvit o soudruhu Stalinovi a nezmínit se o jeho vlivu na mezinárodní dělnické hnutí. Komunistická Internacionála rostla a rozvíjela se za vedení velikých vůdců Lenina a Stalina. Jako dějiny I. Internacionály jsou nerozlučně spjaty s Marxovým a Engelsovým jménem, budou i dějiny Třetí. Komunistické Internacionály navždy spjaty s jménem Leninovým a Stalinovým. Lenin a Stalin položili základy Komunistické Internacionály a vedli ji v prvním období bouřlivých poválečných let. Stalin ubránil Komunistickou Internacionálu před útoky všech nepřátel leninismu.

V Stalinovi vidí dělnické masy kapitalistických zemí svého vůdce, který v zájmu osvobození proletariátu a pracujícího lidu celého světa prozíravě řídí velikou loď socialismu. V Stalinovi vidí miliony dělníků svého učitele, z jehož klasických děl se učili a učí, jak je třeba úspěšně bojovat proti třídnímu nepříteli, jak je třeba připravovat podmínky konečného vítězství proletariátu. Stalinův vliv, toť vliv veliké, slavné bolševické strany, v které dělníci kapitalistických zemí vidí vzornou stranu dělnické třídy, hodnou napodobení. Za vedení této strany, strany *nového typu*, byl v Sovětském svazu nejenom svržen kapitalismus a nastolena proletářská diktatura, nýbrž i vybudován socialismus. Nechť zkusí páni reakcionáři odradit dělnictvo, aby šlo v šlépějích takové strany!

Dělníci všech zemí vědí, že každé slovo, vyřčené Stali-

nem, je slovem 183-milionového lidu, že za každým jeho slovem následuje čin, že tyto činy v svém souhrnu mění vzájemný poměr sil mezi světem práce a světem kapitálu na mezinárodní aréně. Stalinův vliv vyplývá z toho, že pracující masy celého světa se přesvědčují, že správnost jím nastiňovaných perspektiv je potvrzována světodéjnými zkušenostmi vítězné socialistické revoluce.

* * *

Život a činnost soudruha Stalina jsou nerozlučně spjaty s činností V. I. Lenina, s dějinami naší hrdinné bolševické strany. V trudných dobách ilegality, v boji za vítězství Veliké Říjnové socialistické revoluce, v občanské válce, v boji proti nepřátelům lidu, proti nepřátelům socialismu, v boji za vybudování a upevnění socialistické společnosti se výrazně projevila železná vůle a revoluční energie soudruha Stalina.

J. V. Stalin je geniální vůdce a učitel strany, veliký stratég socialistické revoluce. Nesmiřitelnost k nepřátelům socialismu, nejhlubší zásadovost, spojení — v práci — jasné revoluční perspektivy a jasného vědomí cíle s mimořádnou pevností a houževnatostí při jeho dosažení, prozíravost a konkrétnost vedení, nerozlučné spojení s masami — takové jsou charakteristické rysy Stalinova stylu práce. Ani jeden vůdce na světě nevedl ještě tak veliké, milionové masy dělnictva a rolnictva jako J. V. Stalin. J. V. Stalin dovede skvěle shrnout a hodnotit revoluční zkušenosti mas, navazovat na jejich iniciativu a rozvíjet ji, učit se od mas a učit masy, vésti je vpřed k vítězství.

Veškerá Stalinova činnost nám skýtá vzor spojení nesmiřitelné theoretické síly s mimořádně velikými a významnými praktickými zkušenostmi revolučního boje.

Stalin ruku v ruce se svými nejbližšími spolupracovníky, soudruhy Molotovem, Vorošilovem, Kaganovičem, Kalininem, Mikojanem, Andrejevem, Ždanovem, Chruščevem, Beriou, Švernikiem a jinými osvědčenými leninisty, v čele veliké

bolševické strany, řídí dosud nevidaný socialistický stát dělníků a rolníků, obývaný četnými národnostmi. Ve všech oborech socialistické výstavby jsou jeho pokyny vodítkem k činnosti. Práce soudruha Stalina je neobyčejně všestranná; jeho energie je opravdu obdivuhodná. Okruh otázek, o které se zajímá, je nesmírný: od nejsložitějších otázek teorie marxismu-leninismu až po školní učebnice pro děti; od problémů zahraniční politiky Sovětského svazu až po každodenní péči o povznesení proletářského hlavního města; od vytvoření veliké severní mořské cesty až po odvodnění bažin Kolchidy; od problémů rozvoje sovětské literatury a umění až po redigování stanov kolchozního života.

Je všeobecně známa nepřekonatelná drtivá síla Stalinovy logiky, křišťálová jasnost jeho myšlenek, ocelová vůle, oddanost straně, horoucí víra v lid a láska k lidu. Je všeobecně známa jeho skromnost, prostota, péče o lidi a neúprosnost k nepřátelům lidu. Je všeobecně známo, že nesnáší planý pokřik, fráze a tlachaly, fňukaly a panikáře. Stalin je moudrý a neukvapený při řešení složitých politických otázek, když je třeba všestranně uvážit všechny příznivé i nepříznivé okolnosti. A zároveň je Stalin skvělý mistr odvážných revolučních řešení a příkrých obrátů.

Stalin, toť Lenin dneška.

Když odpovídal organisacím a soudruhům, kteří mu blahopřáli roku 1929 k jeho padesátinám, psal: »Vaše pozdravy a blahopřání vztahují na velikou stranu dělnické třídy, která mne zrodila a vychovala podle svého obrazu... Buďte ujištěni, soudruzi, že jsem odhodlán i v budoucnosti věnovat věci dělnické třídy, věci proletářské revoluce a světového komunismu všechny své síly, všechny své schopnosti, a bude-li toho třeba, i všechnu svou krev, krůpěj za krůpějí.«*

V Stalinovi vidí národy Sovětského svazu ztělesnění svého hrdinství, své lásky k otčině a svého vlastenectví. »Za Stalina!

* »Pravda«, číslo 302, z 22. prosince 1929.

Za vlast!« — s tímto voláním porazili bojovníci slavné Rudé armády nepřítele a vztyčili sovětské vlajky na sopkách u jezera Hasan.

V Stalinovi vidí národy Sovětského svazu ztělesnění svých nadějí a tužeb, ztělesnění dobytých vítězství. »Za Stalina! Za stalinskou ústavu!« — s tímto voláním šli hrdinové Rudé armády do boje proti vetřelcům, překročivším hranice na Dalekém východě.

Stalinovo jméno, toť prapor osvobození. »Za Stalina!« — s tímto voláním šla Rudá armáda rychlým pochodem, aby osvobodila bratry Bělorusy a Ukrajince z područí panského Polska.

Stalinovo jméno, toť symbol zmužilosti, symbol slávy sovětského lidu, výzva k novým hrdinným skutkům, k větší slávě sovětského lidu. Se Stalinovým jménem na rtech vykonali papaninci svou památnou hrdinnou cestu. S myšlenkou na Stalina podávají stachanovci a stachanovky dosud nevídané příklady vysoké pracovní výkonnosti, urychlující přechod naší otčiny k zářným výšinám komunismu. S myšlenkou na Stalina neúnavně pracují kolchozníci a kolchoznice, když bojují za právo, aby mohli vystavovat na Všesvazové zemědělské výstavě, a když kladou základy pro úplnou hojnost výrobků, charakterisující komunistickou společnost. Se Stalinovým jménem na rtech létají stále výše, stále rychleji a stále dále hrdinští letci, láskyplně nazývaní lidem stalinovskými sokoly.

Stalinovo jméno chovají v srdci jinoši a dívky země socialismu, pionýři a pionýrky. Jejich nejtoužebnějším přáním je, aby byli jako Lenin a jako Stalin, aby byli politiky leninsko-stalinského typu. Na výzvu strany, na výzvu soudruha Stalina budovala sovětská mládež giganty socialistického průmyslu, stavěla města v tajze, budovala a buduje skvělé lodi, dobývá Arktiku, osvojuje si novou techniku v průmyslu a v zemědělství, upevňuje obranu naší otčiny, koná tvůrčí práci ve vědě a umění. Komsomol, vychovaný Leninem a Stalinem,

je věrný pomocník bolševické strany, spolehlivá směna starší generace bojovníků za komunismus.

V četných řečích skládají národy Sovětského svazu písně o Stalinovi. Zračí se v nich nesmírná láska a bezmezná oddanost národů Sovětského svazu k velikému vůdci, učiteli a příteli.

Stalinovo jméno splývá v lidové poesii s jménem Leninovým. »Jdeme se Stalinem jako s Leninem, rozprávíme se Stalinem jako s Leninem, on zná všechny naše myšlenky, celý svůj život se o nás stará« — praví se v jedné skvělé ruské národní pověsti.

Stalinovo jméno, toť symbol morální a politické jednoty sovětské společnosti.

»Leninovo a Stalinovo jméno budí radostné naděje ve všech končinách světa a hřmí jako výzva k boji za mír a štěstí národů, k boji za úplné osvobození od kapitalismu« (Molotov).

Socialismus zvítězil v Sovětském svazu a sklízí nová vítězství proto, že veškerou naši práci a boj řídí geniální člověk přítomnosti, věrný pokračovatel Leninova díla— Josef Vissarionovič Stalin.

Pracující naší země a celého světa mají jednu myšlenku, mají jedno přání, prýšticí z hloubi duše:

Ať žije a je dlouhá léta zdrav náš rodný a veliký Stalin!

Výše veliký, nepřemožitelný prapor Marxův, Engelsův, Leninův, Stalinův!

Politika - sociologie - národohospodářství

řada α • sv. 1.

Sestavil	Institut Marxe-Engelse-Lenina, Moskva
Název díla	J. Stalin, stručný životopis
Nakladatel	Svoboda, Praha
Úprava	Políčanský
Obálka	Baudyš
Vyšlo	1945
Tisk	Svoboda, Praha
Vydání	první
Publikace	čís. 3.

J. STALIN, stručný životopis — 12 K

J. STALIN: **MARXISMUS A NÁRODNOSTNÍ
A KOLONIÁLNÍ OTÁZKA**

J. STALIN: **O DIALEKTICKÉM A HISTORICKÉM
MATERIALISMU**

J. STALIN: **O VELIKÉ VLASTENECKÉ VÁLCE SOVĚT.
SVAZU** — 24 K

M. KALININ: **SLOVANÉ A VÁLKA** — 3 K

K. SIMONOV: **TÁBOR SMRTI**

DOKUMENTY SOVĚTSKO-ČESKÉHO

PŘÁTELSTVÍ. Projevy, s

ZA NOVÉ ČESKOSLOVENSKO. S

ZPRÁVA O KATYNU. O nacistický

D. FURMANOV: **ČAPAJEV**

M. GORKIJ: **MATKA**

M. ŠOLOCHOV: **TICHÝ DON** — I—IV. díl

M. ŠOLOCHOV: **ŠKOLA NENÁVISTI**

A. TOLSTOJ: **CHLĚB**

DÍK BOJOVNÍKU. Sborník k sedmdesátinám básníka
St. K. Neumanna

DOBROVOLNÝ-ŠTEFKA-ŘEHÁČEK: **RYCHLÝ KURS
MLUVENÉ RUŠTINY** — 3 K

ŠMERALOVÁ-REJMAN: **RUSKY PRO ŠKOLU**

I SAMOUKY podle sovětských method — 45 K

PORTRÉT KLEMENTA GOTTWALDA,

velký formát 10 K, malý formát 2 K

PORTRÉT PROF. ZDEŇKA NEJEDLÉHO,

velký formát 10 K, malý formát 2 K

U všech knihkupců

J. STALIN, stručný životopis 12 K